UNIVERSITY OF TORONTO
3 1761 01552590 0

UNIV. OF
TORONTO
LIBRARY

TEXTES CATALANS

AVEC LEUR

TRANSCRIPTION PHONÉTIQUE

2

2

J. ARTEAGA PEREIRA

(1846-1913)

26551

BIBLIOTECA FILOLÒGICA
DE L'INSTITUT DE LA LLENGUA CATALANA

V

TEXTES CATALANS
AVEC LEUR
TRANSCRIPTION PHONÉTIQUE

PRÉCÉDÉS D'UN APERÇU SUR LES SONS DU CATALAN

PAR
J. ARTEAGA PEREIRA

ORDENATS I PUBLICATS
PER
PERE BARNILS y Giol

242730
5:4:30

BARCELONA
INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS
PALAU DE LA DIPUTACIÓ
MCMXV

PC
3829
A77

Tipografía L'Avenç : Massó, Casas & Cª : Rambla de Catalunya, 24

Feia anys que l'eminent foneticista Josep M.ª Arteaga i Pereira treballava en la confecció d'una fonètica catalana. Aquesta havía de constar de dues parts : un estudi complet dels sons actuals del català i una col·lecció de textos catalans amb llur transcripció fonètica. La mort el sorprengué quan, enllestida completament la segona part, havía tot just començat a treballar en la redacció definitiva de la primera. Però això, que fa que l'obra pòstuma del Sr. Arteaga no pugui en rigor titular-se una *fonètica catalana*, no treu cap valor a la part que ell mateix considerava com la principal de la seva obra : la rica col·lecció de transcripcions fonètiques, feta amb un seny i una cura imponderables. Encara que l'autor no ens hagués deixat sinó aquesta col·lecció de transcripcions, la seva obra hauría ofert un interès prou gran perquè l'Institut de la Llengua Catalana es decidís a publicar-la; però, per ventura, hi ha pogut afegir encara, aprofitant les nombroses notes sobre fonètica catalana trobades entre els papers de l'autor, una exposició sistemàtica dels sons catalans, la qual, incompleta i tot, ha d'ajudar eficaçment a una major intel·ligencia de les transcripcions.

Dificultats d'ordre material i el desig de donar la més gran unitat possible a les seves publicacions, han determinat l'Institut a canviar el sistema de transcripció del Sr. Arteaga per l'adoptat en la Biblioteca Filològica i en el Butlletí de Dialectología catalana. Aquest canvi, que s'ha fet amb el consentiment dels hereus del Sr. Arteaga, no ha introduit cap modificació

que pogués afectar el fons del manuscrit, no consistint en altra cosa que en una mera substitució de signes, feta segons la taula adjunta:

Arteaga	Institut	Arteaga	Institut	Arteaga	Institut
ĭ	*i̯*	u	*u̯*	ʒ	*j*
i	*i*	ŭ	*u̯*	j	*y*
ɪ	*i*	u	*u*	g	*g*
e	*e*	p	*p*	w	*w*
ɞ	*e*	b	*b*	m	*m*
ĕ	*e̯*	t	*t*	M	*m*
ɛ	*e*	ts	*t*	n	*n*
ɛ̈	*ɛ̈*	tts	*tt*	ɲ	*u̯*
ɐ	*ɛ*	d	*d*	ŋ	*ṅ*
A	*a*	dz	*d*	ɲ	*u̯*
ă	*a̯*	ddz	*dd*	rr	*r̆*
a	*a*	k	*k*	ɾ	*ɹ*
ə	*ə*	g	*g*	r	*r*
a	*a*	ʋ	*b*	ɹ	*r*
ɔ	*o*	f	*f*	λ	*l̆*
Ω	*o*	v	*v*	ɫ	*l*
o	*o*	*d*	*d*	cʃ	*ć*
ŏ	*o̯*	s	*s*	ccʃ	*ćć*
Ω̈	*ö*	z	*z*	dʒ	*ĵ*
æ	*æ*	ʃ	*ć*	ddʒ	*ĵĵ*

Observacions. — Les vocals nasals porten el signe conegut ˜ al damunt.

L'accent (′), segons indicació del Sr. Arteaga, és solament empleat lla on la paraula el reclama per la seva tonicitat especial o per la seva posició dintre la frase. En els exemples on s'han de notar dos accents (en el manuscrit ′ i ″), ens valem per a l'accent principal de l'agut (′) i per al secundari del greu (‵).

El signe ɾ indica una articulació menys forta o més oberta, i el signe ɹ, una articulació més forta o més tancada; el signe ⊢

indica una articulació més endavant, i el signe ˗, una articulació més endarrera; però, en les transcripcions, és feta ordinariament omissió d'aquests signes.

Els signes (ˑ) i (:) posats darrera una vocal, indiquen que aquesta és llarga en un grau menys o més gran.

El diacrític (ₒ) és empleat pel Sr. Arteaga per indicar que una consonant nasal, una consonant lateral o una *r* és sorda en lloc de sonora com d'ordinari. Per dificultats tipogràfiques hem omès aquest diacrític; però el lector és advertit que l'autor l'emplea seguint invariablement la següent regla : les dites consonants van marcades amb el diacrític (ₒ) sempre que es troben immediatament seguides o precedides d'una consonant sorda *(k, ḳ, t, p, c, s, f)*.

I. Definition et classification des sons

A. — Voyelles

En prononçant les voyelles, la langue exécute des mouvements de deux sortes : en arrière ou en avant, en haut ou en bas. Les mouvements en arrière produisent les voyelles postérieures. Elles sont formées par la partie postérieure du dos de la langue ou par la racine de cet organe. Les mouvements en avant produisent les voyelles prélinguales ou prépalatales. Elles sont formées par la partie antérieure du dos de la langue. Mais il en existe une autre espèce : les voyelles neutres, appelées mixtes (ou vélopalatales) par M. Sweet, mi-linguales (ou suprapalatales) par M. Jespersen. Normalement elles sont formées par le travers moyen du dos de la langue se levant vers la voûte du palais. C'est l'opinion des MM. Techmer, Storm, Sievers, Western et Jespersen.

Les mouvements de la langue en haut ou en bas déterminent des rapprochements variés par rapport au palais dur et au voile du palais. Ainsi, pour la production de l'*i* français de *fil* la langue se lève et se rapproche du palais dur autant qu'il est possible de le faire sans originer un frottement; pour l'*e* catalan de *vell* 'vieux' la langue reste plus basse et pour l'*a* anglais de *man*, elle descend autant que possible sans perdre pourtant son caractère de voyelle prépalatale. L'*i* français de *fil* formé au moyen d'une articulation retrécie, est une voyelle étroite; l'*e* catalan de *bel* dont l'articulation n'est ni trop retrécie ni trop relâchée, est une voyelle moyenne; l'*a* anglais de *man* est une voyelle ample parce que son articulation est ample. Dans la série des voyelles post-linguales ou vélaires et neutres, il y a les mêmes degrés d'articulation.

Nous avons donc neuf voyelles:

post-linguale étroite	neutre étroite	prélinguale étroite
post-linguale moyenne	neutre moyenne	prélinguale moyenne
post-linguale ample	neutre ample	prélinguale ample

Chacune des voyelles que nous venons d'énumerer peut être tendue ou relâchée. Quand nous prononçons une voyelle tendue, la région de la langue en articulation se renfle, devient tendue et plus convexe; quand nous prononçons la voyelle correspondante relâchée, la langue s'incline légèrement sans perdre pourtant grand chose de sa flexibilité. C'est par la force et le caractère de l'articulation que les voyelles tendues et relâchées constituent deux séries différentes. De l'*ę* catalan de *sęl* 'ciel' nous pouvons monter graduellement jusqu' à l'*ę* de *bęl* 'vieux' et jusqu' à l'*i* du castillan; si la langue conserve toujours la tension et la convexité caractéristiques des voyelles tendues, nous n'entendrons ni l'*e* du castillan, ni l'*ị* du catalan. A partir de l'*ị* catalan nous pouvons descendre graduellement jusqu' à l'*e* du castillan et même jusqu' à l'*æ* anglais de *mæn* 'homme'; si la langue conserve toujours la flexibilité relative et son inclination légère caractéristiques des voyelles relâchées, nous n'entendrons ni l'*ę* ni l'*ę* tendues du catalan.

D'après celà nous constatons trois séries de voyelles tendues et trois séries de voyelles relâchées et dans chaque série une voyelle étroite, une voyelle moyenne et une voyelle ample. Ce sont les dix-huit voyelles produites sans arrondir les lèvres (sans labialisation). Quand nous prononçons ces voyelles, les lèvres qui se trouvent en position neutrale (parfois vers le dedans de la bouche) laissent une ouverture en fente. Elle est normalement étroite, moyenne ou ample selon que les voyelles sont étroites, moyennes ou amples. Si, en conservant la position de la langue pour les voyelles énumérées, on arrondit les lèvres, nous obtenons la série des voyelles labialisées.

Quand nous passons d'une voyelle antérieure étroite aux voyelles moyenne et ample correspondantes, la langue non seulement s'abaisse et le retrécissement s'élargit, mais en géneral elle recule un peu et l'articulation a lieu plus en arrière.[1]

1. En l'exposició següent reunim solament aquells fonemes que en el manuscrit de l'autor són donats com a normals del català.

1. — *y*. Voyelle prépalatale relâchée. — C'est l'*y* anglais de *yęs* yes 'oui', *yụw* you 'vous'. — Cette voyelle a le caractère de tendue dans le castillan, *yo* yo *yermo* yermo *yelo* hielo et dans le français, *kręyõ* crayon *kạyu* caillou. Elle est sourde dans *fyę:r* fier.

2. — *ị*. Voyelle prélinguale étroite relâchée. — C'est l'*i* bref de l'allemand dans *tịc* Tisch 'table', *bịtẹn* bitten 'prier' et l'*i* bref de l'anglais *pịt* pit 'creux'.

3. — *ę*. Voyelle prélinguale moyenne tendue. — C'est l'*e* fermé du français *blę* blé, l'*e* long de l'allemand *zę* See 'lac' et l'*e* fermé de l'italien *vę:ro* vero.

4. — *e*. Voir II, A, *α*.

5. — *ę*. Voyelle prélinguale ample tendue. — C'est l'*e* ouvert du français, bref dans *syęl* ciel, long dans *tę:r* terre et le même son de l'italien, *bęllo* bello.

6. — *æ*. Voyelle prélinguale ample relâchée. — C'est l'*a* bref (?) anglais de *mæn* man 'homme'.

7. — *ę*. Voyelle mi-linguale neutre ample relâchée. — C'est le son des deux *a* portugais de *kę́mę* cama; celui de l'*o* anglais de *męös* mouth 'bouche', *kęõ* caw 'vache'.

8. — *ə*. Voyelle mi-linguale neutre moyenne relâchée. — C'est le son de l'*e*, *a* et *o* atones de l'anglais *bętə* better 'mieux', *əbęönd* abound 'abonder', *wụmən* woman 'femme', *wịzdəm* wisdom 'sagesse'.

9. — *a*. Voyelle post-linguale moyenne relâchée. — C'est l'*a* long anglais de *fa:χə* father 'père'; l'unique *a* allemand de la prononciation de théâtre; l'*a* normal italien et castillan et l'*a* tonique normal du portugais.

10. — *ạ*. Voyelle post-linguale ample relâchée. — C'est l'*a* grave du français, long dans *ạ:m* âme, bref dans *kạ* cas.

11. — *ɔ*. Voyelle post-linguale ample labiale relâchée. — C'est l'*o* bref anglais de *sɔrɨ*ᵀ sorry 'triste', *bɔdɨ*ᵀ body 'corps'.

12. — *ǫ*. Voyelle post-linguale ample labiale tendue. — C'est le son de l'*a* anglais de *ǫ:l̇* all 'tout' et celui de *aw* dans *l̇ǫ* law 'loi'; l'*o* ouvert de l'italien *kǫ:re* core et l'*o* ouvert long du français *ǫ:r* or.

13. — *o*. Voyelle post-linguale labiale ample moyenne.

14. — *ǫ*. Voyelle post-linguale labiale moyenne tendue. — C'est l'*o* fermé du français, bref dans *dǫ* dos, *bǫ* beau, long dans *rǫ:z* rose, *ɛǫ:z* chose; l'*o* long de l'allemand dans *zǫ:n* Sohn 'fils' et l'*o* fermé de l'italien *sǫ:le* sole.

15. — *ụ*. Voyelle post-linguale étroite labiale relâchée. — C'est l'*u* bref anglais de *pụt* put 'mettre' et l'*u* bref allemand de *mụtẹr* Mutter 'mère'.

16. — *w*. Voyelle fricative vélaire relâchée arrondie. — C'est le *w* anglais de *wẹl̇* well 'bien', *wǫ:tə* water 'eau'. Cette voyelle a le caractère de tendue dans le français, *wạzǫ* oiseau, *nwạ:r* noir, *lwẽ* loin, *wị* oui, *mwẹt* mouette et dans le castillan, *wérto* huerto, *awekár* ahuecar. Elle est sourde dans le français *frwa* froid, *ɛwạ:zị:r* choisir, *swẽ* soin, *swẹtẹ* souhaiter, *ã.fwị:r* enfouir.

B. — Consonnes

On distingue d'habitude les consonnes d'après leur durée, leur nature phonique, la forme et le degré de leur articulation, les organes articulateurs et le lieu d'articulation. Elles sont donc:

a) momentanées ou continues (prolongeables); *b)* sonores ou sourdes; *c)* plosives, glissantes, roulées, fricatives, latérales, nasales; *d)* laryngales, faryngales; *e)* uvulaires, vélaires, mediopalatales, prépalatales, gingivales, dentales; *f)* dentilabiales, bilabiales.

Consonnes nasales. — Le voile du palais s'aplatit et les orifices postérieurs des fosses nasales restent ouverts : le courant d'air expiré s'écoule par les fosses nasales et les orifices moyens et par les cavités et les orifices antérieurs du nez. Chaque ordre possède une articulation orale propre (vélaire, suprapalatale, prépalatale, dentale, dentilabiale ou bilabiale) qui le distingue des autres. En général l'articulation orale est occlusive; mais dans la prononciation normale du catalan, du majorquin, de l'italien, du castillan et, d'après M. Lenz, du castillan du Chili, quand la consonne nasale se trouve à l'intérieur du mot ou à la fin d'un mot proclitique suivie d'une consonne fricative du même ordre, la consonne nasale se produit avec l'articulation orale constrictive propre de la consonne fricative homorganique. La nasale dentilabiale qu'on ne trouve guère que devant *f* et *v*, est formée toujours avec articulation orale constrictive.

1. — *g*. Consonne plosive vélaire sonore. — Le fond de la langue forme occlusion avec le palais mou (voile du palais): *g*, *gu* français de *gã:g* gangue; *g* italien de *gǫ:ra* gora, *lęggo* leggo. *g*ʸ : *gu* français de *gę* gué; *gh* italien de *gi·rǫ* ghiro, *aggindá·rə* agghindare.

2. — *k*. Consonne plosive vélaire sourde. — Même articulation que *g* : *c*, *qu* français de *kalk* calque; *c* italien de *kǫkka* cocca. *k*ʸ : *qu* français de *ki* qui; *ch* italien de *kikkera* chichera.

3. — *ǵ*. Consonne plosive palatale sonore. — La partie moyenne du dos de la langue forme occlusion avec la voûte du palais dur : *gh* italien de *ǵyę·ra*, ghiera, *muǵǵyo* mugghio.

4. — *ḱ*. Consonne plosive palatale sourde. — Même articulation que *ǵ* : *ch* italien de *ḱya·ve* chiave, *ǫḱḱyo* occhio.

5. — *d*. Consonne plosive gingivale (ou dentale) sonore. — La pointe de la langue, ou la partie antérieure du dos de la langue forme occlusion, ou avec le rebord interne des gencives supérieures, ou avec la paroi interne des incisives supérieu-

res, ou encore s'appuyant contre les deux arcades dentaires resserrées. C'est le *d* français de *dẽ:d* dinde; le *d* italien de *da·re* dare, *addio* addio.

6. — *t*. Consonne plosive gingivale (ou dentale) sourde. — Même articulation que *d*. C'est le *t* français de *tã:t* tante; le *t* italien de *tutto* tutto.

7. — *b*. Consonne bilabiale plosive sonore. — Les lèvres forment occlusion l'un contre l'autre. C'est le *b* français de *barb* barbe; le *b* italien de *babbo* babbo.

8. — *p*. Consonne plosive bilabiale sourde. — Même articulation que *b*. C'est le *p* français de *pülp* pulpe; le *p* italien de *pappa* pappa.

9. — *ɹ*. Consonne glissante gingivale (ou dentale) sonore. — La pointe de la langue se lève et glisse contre le rebord interne des gencives supérieures. C'est l'*r* castillan de *kaɹa* cara, *bɹoma* broma.

Pour la consonne glissante gingivale ou dentale sourde (l'*r* castillan de *fɹio* frío) qui a la même articulation que l'*ɹ* sonore, voyez p. 7.

10. — *r*. Consonne roulée gingivale (ou dentale) sonore. — La pointe de la langue se lève un peu et vibre contre le rebord interne des gencives supérieures. C'est l'*r* castillan de *tarde* tarde; le *r*, *rr* français de *ri:r* rire, *nu ku·rõ* nous courons, *te:r* terre. *r* long (*r̄*) : l'*r*, *rr* castillans de *r̄oro* rorro; l'*rr* français de *nu kur̄õ* nous courrons.

Pour la consonne roulée gingivale ou dentale sourde (l'*r* castillan de *garso* garzo, *ber* ver, l'*r* français de *kudr* coudre, *a:tr* âtre) qui a la même articulation que l'*r* sonore voyez p. 7.

11. — *g*. Consonne fricative vélaire sonore. — Le fond du dos de la langue s'articule avec le voile du palais. C'est le *g* allemand de *va:gən* Wagen 'voiture' variante de prononciation au lieu de *g;* le *g* castillan de *luego* luego. *g*ɩ : *gu* castillan de *segir* seguir.

12. — *j*. Consonne prépalatale sifflante sonore. — La partie antérieure du dos de la langue s'articule avec la moitié inférieure de la concavité du palais dur.

13. — *c*. Consonne prépalatale sifflante sourde. — Même articulation que *j*.

14. — R. Consonne glissante gingivale (ou dentale) sonore. — La langue recule en arrière, la pointe se levant vers le rebord interne des gencives supérieures ou un peu plus au-dessus, mais sans produire de vibrations. La partie antérieure du dos de la langue forme une petite cavité.

15. — *z*. Consonne sifflante dentale sonore. — La pointe de la langue ou une partie du devant de son dos proche de la pointe, s'articule avec la face interne des dents supérieures ou avec le rebord intérieur de leurs gencives. L'*s* castillan de *muzgo* musgo, *dezde* desde, *izla* isla, *ɟuezno* fresno, est un *z*ˡ.

16. — *s*. Consonne sifflante dentale sourde. — Même articulation que *z*. L'*s* normal du castillan est un *s*ˡ.

17. — *d*. Consonne fricative dentale sonore. — La pointe de la langue s'articule contre les deux files de dents ou seulement contre la face interne des incisives supérieures. C'est le *th* anglais de *ɟa:dɔ* father 'père' et le *d* castillan a la fin du mot (quand il ne devient pas muet).

18. — *v*. Consonne fricative dentilabiale sonore. — Le lèvre inférieur s'articule avec les incisives supérieures. L'air s'écoule parmi les dents et les lèvres et par les fentes minces des dents. C'est le *v* normal du français : *vi:vã* vivant.

19. — *f*. Consonne fricative dentilabiale sourde. — Même articulation que *v*. C'est l'*f* normal.

20. — *b*. Consonne fricative bilabiale sonore. — Les lèvres s'articulent l'une avec l'autre. Il reste parmi elles une sorte

de fente tout du long. C'est le *b* et le *v* castillans dans les mêmes cas du catalan.

21. — *ḷ*. Consonne latérale prépalatale sonore. — La partie antérieure du dos de la langue touche la région concave du palais dur.

Pour la consonne latérale prépalatale sourde qui a la même articulation que *ḷ* sonore, voyez p. 7.

22. — *l*. Consonne vélaire latérale sonore. — La pointe de la langue touche le rebord interne des gencives supérieures ou la région concave du palais dur; le devant du dos de la langue forme un creux et le fond se rapproche du voile du palais de même que pour la voyelle *u*.

Pour la consonne vélaire latérale sourde qui a la même articulation que *l* sonore voyez p. 7.

23. — *ṅ*. Consonne nasale vélaire sonore. — Le fond du dos de la langue articule contre le palais mou (voile du palais). — Dans les langues germaniques on rencontre cette consonne qu'on écrit *ng*, non seulement à la fin du mot, mais encore devant une voyelle appartenant à un suffixe. Exemples allemands : *zaṅ* sang; *zịṅẹn* singen 'chanter'; anglais : *sịṅ* sing 'chanter', *sịṅə* o *sịṅɔɹ* singer 'chanteur'. Le *g* suédois de *gạṅnạ* gagna 'utiliser', *reṅnạ* regna 'pleuvoir' sonne comme en catalan. Voyez II, D.

Pour la consonne nasale vélaire sourde (le *n* castillan de *eṅxúto* enjuto, *ṣaṅxar* zanjar, *áṅxel* ángel, *fiṅxír* fingir) qui a la même articulation que *ṅ* sonore, voyez. p. 7.

24. — *ṷ*. Voir p. 25.

Pour *ṷ* sourde, voyez p. 7.

25. — *ṇ*. Consonne nasale prépalatale sonore. — La partie antérieure du dos de la langue, ou le dessous de la pointe de cet organe, articule contre la région concave du palais dur.

Pour la consonne nasale prépalatale sourde qui a la même articulation que *ṇ* sonore, voyez p. 7.

26. — *n*. Consonne nasale dentale sonore. — La pointe de la langue ou le devant du dos de la langue, articule ou contre le rebord interne des gencives supérieures, ou contre la face interne des incisives supérieures, ou contre les arcades dentaires.

Pour la consonne nasale dentale sourde qui a la même articulation que *n* sonore, voyez p. 7.

27. — *m*. Consonne nasale dentilabiale sonore. — La lèvre inférieure articule contre les dents supérieures. — C'est l'*n* italien d'*inviá:re* inviare, *invẹ́rno* inverno.

D'aprés M. Storm on constate cet *m* dans le norvégien; M. Jespersen le trouve dans les langues scandinaves, dans l'allemand et l'anglais; M. Lenz, allemand, le prononce lui même, et M. Balassa le considère comme un son normal pour le parler magyar, dans les mêmes circonstances qu'il est employé dans le catalan et majorquin.

Pour la consonne nasale dentilabiale sourde (l'*n* italien et castillan de *ímfimo* ínfimo) qui a la même articulation que *m* sonore, voyez p. 7.

28. — *m*. Consonne nasale bilabiale sonore. — Les lèvres articulent l'une contre l'autre.

Pour la consonne nasale bilabiale sourde qui a la même articulation que *m* sonore, voyez p. 7.

29. — *ĵ*. Consonne affriquée sonore. — C'est le *j* normal de l'anglais; le *g* italien de *ĵi:ro* giro, *ĵẹnyo* genio; les *gi* italiens de *ĵǫrno* giorno, *ĵu* giù.

30. — *ć*. Consonne affriquée sourde. — C'est le *ch* castillan; le *c* italien de *ći:bo* cibo, *ćẹ:na* cena; les *ci* italiens de *ćarla* ciarla, *ćǫ* ciò.

II. Prononciation du Catalan

A. — EXEMPLES DES VOYELLES

yт : C'est le son asyllabique normal d'*i* atone : *sęyęm* seiem; — le son syllabique normal d'*i* atone après *i* tonique : *tuiy* triï, — d'*i* tonique après *i* atone : *píýsim* piíssim; — du pronom *hi* après *i* atone : *pénsiy* pensi-hi.

i : C'est l'*i* normal du catalan; — le son d'*e* ou *i* protoniques dans *istil* estil istil, *istiu* estiu istiu, *dipo·zitt* depòsit dipòsit.

[*iт* : L'*e* atone de Santa Coloma de Queralt dans *lis ka·zis* les cases, *liz donis* les dònes; l'*i* majorquin de *beia* beia, *fuia* fuia.]

ę : C'est l'*e* fermé : *ęl* ell, *diuę* diré, *nętə* néta; l'*e* atone médial devant *a* tonique ou atone : *kunręa* conrear, *kuęęsio* creació.

[*e* : L'*e* atone de Valencia et de Lérida.]

ę : C'est l'*e* ouvert : *nęn* nen, *ęlę* alé, *nętə* nèta; l'*e* atone ou mi-tonique du préfixe *ex-* dans des mots tels que *ex-ministre*, *ex-president*.

ę : C'est le son normal d'*a*, *e* protoniques : *dęmętí* dematí, *lę łębo* la llevor.

ə : C'est le son normal d'*a*, *e* posttoniques : *bidə* vida, *omə* home.

a : C'est l'*a* tonique normal : *sa* sà, *pas* pas, *paиə* pare.

ą : C'est l'*a* tonique devant *l* du même mot simple : *sął* sal, *pąłə* pala, *sąłsə* salsa.

o : C'est l'*o* ouvert : *guos* gros, *ęeo* això, *donə* dòna.

[*o* : L'*o* atone de Mallorca et Valencia.]

o : C'est l'*o* fermé : *pom* pom, *řęo* raó, *dónə* dóna.

u : C'est l'*u* normal du catalan; — le son normal d'*o* atone;

d'*uo* dans *kụtịdia* quotidià, *kụsịẹn* quocient; d'*o* ou *ou* dans *ụẹtt* oet ouet, *bụas* boàs bouàs, *pụa* poar pouar; d'*oo* dans *kụrdịna* coordinar, *kụpẹɹa* cooperar, *kụpẹɹẹtĩbə* cooperativa; d'*u* ou *uu* finals dans *ịndịbịdụ* individu, *kụntịnụ* continu, *sụpẹrflụ* superflu, etc., que quelques uns écrivent individuu, continuu, superfluu, etc.

w : C'est le son asyllabique normal d'*u* atone entre les autres voyelles : *kạwən* cauen, *rĩwẹtt* riuet; — le son syllabique normal d'*o* atone après *u* tonique : *nụw* nuo; d'*u* tonique après *o* atone : *nụ́mərụ ẃ* número u.

Remarque. — *ị* tonique, *ẹ* [*æ*, *ẹ*], *ụ* tonique, *ọ*, *ọ* [ɔ], devant *l* de la même syllabe, s'articulent plus en arrière : *mịl* mil, *sẹl* cel, *bẹl* vel [majorquin *sæl* cel, *vẹl* vel], *bẹgụ́l* bagul, *fọlrụ* folro, *gọlfəs* golfes, *bọ́l* vol [majorquin *vɔl* vol]). Devant *l* intérieur initial de syllabe, l'articulation de la voyelle est moins retirée : *pịlə* pila, *jẹlə* gela *tẹlə* tela [majorquin *jælə* gela, *tẹlə* tela], *mụlə* mula, *fẹɹigọlə* farigola, *mọlə* mola [majorquin *mɔlə* mola].

ə oscille entre *ə*ᵃ et *ə*ᵗ : *ẹ* oscille entre *ẹ*ᵃ et *ẹ*ᵢ.

a et *ạ* majorquins, valent respectivement *a*ᵃ et *ạ*ᵃ.

B. — EXEMPLES DE DIPHTONGUES

1. *Diphtongues croissantes*

α. *Diphtongues croissantes après voyelle ou à l'initiale*

Toniques:

yẹ ie : *ẹskẹyén* escaient, *ẹzgẹyẹsịs* esgaiessis.

yẹ ie : *sẹyẹm* seiem, *lẹyẹtə* Laieta.

ya ia : *bẹyám!* veiam, *nụyasə* noiassa. De même dans l'adverve *ya* ja.

yạ ia, lla : *rẹyạ́l* reial, *rẹyạlmə* reialme; *ụyạl* ullal.

yụ iu : *yụtə* iute.

yọ io, llo : *ẹspẹyọ́s* espaiós, *ẹspẹyọ·zə* espaiosa; *fụyọlə* fullola.

yǫ io : *nuyǫ́tt* noiot, *ɛskɛyǫlə* escaiola. De même dans le pronom *yǫ* jo.

wi ui : *sɛɹɛwistə* sarauista.

wɛ ue : *fidɛwɛ́* fideuer, *ɛ̀nkɹɛwɛsis* encreuessis.

wɛ ue : *ɛ̀nkɹɛwɛ́m* encreuem, *bɛwɛtə* veueta.

wa ua : *ɛ̀nkɛwarsə* encauar-se, *bɛwasə* veuassa, *rīwadə* riuada.

wą (dialectale) ua : *pową́l* poual.

wǫ uo : *pɛwǫ́* peuó, *pɛwǫ́ns* peuons.

wǫ uo : *klɛwǫ́tt* clauot, *klɛwǫtə* clauota.

[Majorquines *iɛ* lle : *fuiɛ́tə* fulleta. — *wɛ* ue : *ɛ̀nkɹɛwɛm!* encreuem!, *vɛwɛtə* veueta.]

Atones:

yə ia, ie : *tǫyə* toia, *dɛyə* deia, *duyən* duien.

yɛ ie, ia, lla : *rɛyɛtǫ́* reietó; *ɛzgɛyɛɹɛ́* esgaiaré, *rɛyɛ̀lɛ́·zə* reialesa; *uyɛ̀lɛ́tt* ullalet.

yu io : *ɛspɛyuzisim* espaiosíssim.

wi ui : *ɛ̀nkɹɛwi* encreui.

wə ua : *s ɛ̀nkąwə* s'encaua.

wɛ ua, ue : *ɛ̀nkɹɛwɛɹɛ́* encreuaré; *istiwɛjá* ou *ɛstiwɛjá* estiuejar.

β. *Diphtongues croissantes après* g *ou* q

Toniques:

ui üi : *lìnguistə* lingüista.

uɛ üe : *seguɛn* següent, *fɹɛkuɛn* freqüent.

uɛ üe : *ɛ̀bɛɹiguɛ́m* averigüem, *fɹɛkuɛ́nsiə* freqüencia.

ua ua : *guáu* guany, *kuatɹə* quatre.

uą ua : *iguą́l* igual, *kuą́lsɛ̀bǫ́l* qualsevol.

uǫ uo : *əiguǫ́s* aiguós, *ɛkuǫ́s* aquós.

uǫ uo : *əiguǫtə* aiguota, *kuǫtə* quota.

[Majorquine *uɛ* üe : *ɛ̀bɛɹiguɛ́m* averigüem.]

Atones:

ui üi : *ɛmbiguitátt* ambigüitat.

uə ua, üe : *ɛ̀bɛɹiguə* averigua, *lɛ̀ńguə* llengua; *ɛ̀bɛɹiguəs* averigües, *lɛ̀ńguəs* llengües.

u̯ę ua, üe : *gu̯ę̃ná* guanyar, *ku̯ędɹę́tt* quadret, *igu̯ęlłátt* igualtat; *əigu̯ęɹadə* aigüerada, *fɹęku̯ęntá* freqüentar, *ku̯ęstiǫ́* qüestió.

2. *Diphtongues decroissantes*

Toniques:

ęi̯ ei : *lęi̯* llei, *rę̄i̯nə* reina.
ęi̯ ei : *sęrbęi̯* servei, *fęi̯nə* feina.
ai̯ ai : *mái̯* mai, *ai̯ɹə* aire.
ui̯ ui : *ębúi̯* avui, *ku̯i̯tə* cuita.
ǫi̯ oi : *ępǫ́i̯* apoi.
ǫi̯ oi : *nǫ́i̯* noi, *bǫi̯ɹə* boira.
i̯u̯ iu : *ni̯u̯* niu, *bi̯u̯ɹə* viure.
ęu̯ eu : *nę́u̯* neu, *ęu̯gə* euga.
ęu̯ eu : *pę́u̯* peu, *ęnę́u̯* aneu, *sęu̯ɹə* seure, *kɹęu̯ɹə* creure.
au̯ au : *płáu̯* plau, *kau̯ɹə* caure, *tau̯lə* taula.
ǫu̯ ou : *pǫu̯* pou, *rǫu̯ɹə* roure.
ǫu̯ ou : *bǫ́u̯* bou, *płǫ́u̯* plou, *mǫ́u̯ɹə* moure.

[Majorquines *ęi̯* ei : *sęrvę́i̯* servei, *fęi̯nə* feina. — *ęu̯* eu : *ęnę́u̯!* aneu, *kɹęu̯ɹə* creure.]

Atones:

əi̯ ai, ei : *əi̯ɹǫ́s* airós; *rəi̯nętə* reineta, *fəi̯nadə* feinada.
ui̯ ui, oi : *ku̯i̯tá* cuitar; *bu̯i̯ɹi̯nə* boirina.
i̯u̯ iu : *bi̯u̯ɹę́m* viurem, *purtęsi̯u̯* portessiu.
ęu̯ eu, au : *ęu̯gęsadə* eugassada, *sęu̯ɹę́m* seurem, *pęrłabęu̯* parlaveu; *płęu̯ɹá* plaurà, *kęu̯ɹę́* cauré, *kęu̯ɹi̯ə* cauría, *tęu̯łǫ́* tauló.
ǫu̯ ou devant *ɹ* : *rǫu̯ɹędə* roureda, *płǫu̯ɹá* plourà, *kǫu̯ɹę́* couré, *mǫu̯ɹi̯ə* mouría.

ou̯ et *u̯w* : variétés de prononciation pour *ou* devant *ɹ*. La variété *ou̯* est dialectale en Catalogne, mais normale à Majorque et à Valence. Outre *ǫu̯*, *ou̯* et *u̯w*, on entend aussi *ęu̯* et *u̯*.

C. — EXEMPLES DE TRIPHTONGUES

α. *Triphtongues après voyelle*

Toniques:

yęu̯ ieu : *ęzgęyéu̯* esgaieu, *sęyéu̯* seieu.
yau̯ (dialectale) iau : *ęzgęyáu̯* esgaiau.
węu̯ ueu : *ęṅkɹęwéu̯* encreueu.
wau̯ (dialectale) uau : *ęṅkɹęwáu̯* encreuau.
[Majorquines *iau̯* iau : *ęzgęiáu̯* esgaiau. — *ięu̯* ieu : *ęzgęiéu̯!* esgaieu!; *węu̯* ueu : *ęṅkɹęwéu̯!* encreueu!]

Atones:

yęu̯ ieu, : *sęyęu̯* sèieu. *dɹyęu̯* dúieu.

β. *Triphtongues après* g

Toniques:

u̯ai̯ üai : *gu̯ai̯tə* güaita.
u̯ęu̯ üeu : *ębęɹigu̯éu̯* averigüeu.
u̯au̯ (dialectale) uau : *ębęɹigu̯áu̯* averiguau.
[Majorquine *u̯ęu̯* üeu : *ębęɹigu̯éu̯!* averigüeu!]

Atone:

u̯əi̯ uai : *gu̯əi̯tá* guaitar.

Remarque. — Variétés de prononciation pour *ou* devant *ɹ*: outre la diphtongue *ou̯*, normale à Majorque et à Valence, et dialectale en Catalogne, on entend *u̯w*, diphtongue décroissante, *ęu̯* et *u̯*. La variété *ęu̯* confond le futur et le conditionnel de *plǫu̯ɹə* ploure, *kǫu̯ɹə* coure, avec le futur et le conditionnel de *plau̯ɹə* plaure, *kau̯ɹə* caure. La variété *u̯* confond *plourà, courà*, avec *plu̯ɹá* plorar, *ku̯ɹá* curar, et le conditionnel de *moure* avec l'imparfait d'indicatif de *mu̯ɹi̯* morir.

D. — Exemples de consonnes

Plosives

g g devant u, o, a, r (= ɹ) ou l; gu devant e, i : *ɛŋgúnɨə* angunia, *ɛŋgɨlɨ* engolir, *kɨŋgɔ́st* congost, *ɛ̃ŋgáɨ* engany, *ɛɹɛŋgə* arenga, *ɛŋgɹúnə* engruna, *rɛŋglə* rengle, *gúst* gust, *gɨtɨm* gotim, *gɔrgə* gorja, *gɐ́ltə* galta, *gɛrbɛ́l* garbell, *gɹɔ́s* gros, *glás* glaç; *ɛɹɛŋgəs* arengues, *lɛŋgɛtə* llengueta, *mɛŋgɛɹə* manguera, *ɛŋgɨlə* anguila, *gɛ̃rɛ́* guerrer, *gɛ·rə* guerra, *gɨə* guia.

k c devant u, o, a, r (= ɹ), l, t ou c (= s); q devant u (= ɨ); qu devant e, i : *kɨə* cúa, *kɨnɨ́l* conill, *kɔ́s* còs, *kɐ́ls* calç, *kɛmɨ́* camí, *krɛ́ɨ* creu, *klɐ́ɨ* clau; *ɛkɨdɨ́* acudir, *rɛ̃kɨlzársə* recolzar-se, *rɛ̃kɔ́* recó, *tɨká* tocar, *ɔ̃kə* oca, *nakɹə* nacre, *ɛklɛ́ɹɨ* aclarir, *ɛktɨ́ɨ* actiu, *ɛksɨ́ɔ* acció; *kɨatɹə* quatre, *kɨɛstɨ́ɔ* qüestió, *ɛntɨ́kɨaɹɨ* antiquari, *fɹɛ̃kɨɛ́n* freqüent; *kɛdá* quedar, *kɛɛə* queixa, *kɨ́nzə* quinze, *ɔ̃kəs* oques, *ɛkɛ́l* aquell, *ɛkɨ́* aquí; c ou g finals : *fɹɛ́sk* fresc, *fɔ́kk* foc; *lárk* llarg, *pɹɔ́ləkk* pròleg.

g̃, majorquin g devant a; gu devant e, i : *ɛŋg̃ɐ́n* engan, *ɛɹɛŋ̃gə* arenga, *g̃ɐ́ltə* galta, *g̃ɛrbɛ́l* garbell; *ɛɹɛŋ̃gəs* arengues, *lɛŋ̃gɛtə* llengueta, *fɛŋ̃gɛɹə* fanguera, *ɛŋ̃gɨ́lə* anguila, *g̃ɛ̃rɛ́* guerrer, *g̃æ·rə* guerra, *g̃ɨə* guia.

k̃, majorquin c devant a; qu devant e, i : *k̃ɐ́ls* calç, *k̃ɛmɨ́* camí, *tok̃á* tocar, *ɔk̃ə* oca; *k̃ɛdɐ́* quedar, *k̃ɛɛə* queixa, *k̃ɨ́nzə* quinze, *ɔk̃əs* oques, *rɨ̃k̃ɛ·zə* riquesa, *ɛk̃ɛ́l* aquell, *ɛk̃ɨ́* aquí; c ou g finals : *l̃árk̃* llarg, *pɹɔ́lək̃k̃* pròleg.

d d : *bandə* banda, *mandɹə* mandra, *bɛ́ldɔ́* baldó, *mɔ́ldɹə* moldre, *dɔ́s* dos, *dramə* drama.

t t : *tɔ́* to, *tɹɛ́s* tres, *gɔtə* gota, *kɨtɹá* quitrà; t ou d finals: *kɨ́rt* curt, *kɹɨ́tt* crit, *bɨɨ́tt* buit, *bɛ́rt* verd.

b b, v : *tɨmbá* tombar, *ɔ̃mbɹə* ombra, *rambla* rambla, *bɔ́* bo, *bɹɨ́* brí, *blɐ́ɨ* blau; *ɛmbɨá* enviar, *bɨ́* vi, *bɛgɔ́* vagó.

p p : *pá* pa, *pɹɨ́m* prim, *plɔ́mə* ploma, *sɔ́pə* sopa, *ɕɨ́pɹɛ́* xiprer, *ɛplɛ́nɨ* aplanir; b ou p médiaux ou finals : *kɛ́pta* captar, *kapsə* capsa, *ɛskɛ́rp* esquerp, *kápp* cap, *dɨ́ptə* dubte, *bɐ́lp* balb, *kúpp* cup.

Glissantes

ɹ r : *fiɹə* fira, *gɹuə* grua, *dɹoɡə* droga, *bɹás* braç, *aɡɹə* agre, *pedɹí* padrí, *poɓɹə* pobre; *kɹiá* criar, *tɹós* troç, *pɹátt* prat, *fɹeə* freixe, *sukɹə* sucre, *petɹó* patró, *epɹenén* aprenent, *setɹá* safrà.

Roulées

r r : *fargə* farga, *furjá* forjar, *berjə* verge, *ezberzé* esbarzer, *kurdó* cordó, *garbə* garba, *serbél* cervell, *perlə* perla, *arnə* arna, *formə* forma, *kárn* carn, *férm* ferm; *barkə* barca, *portə* porta, *urpə* urpa, *árk* arc, *sérp* serp, *kumbersə* conversa.

r̄ r : *r̄eím* raïm, *kulr̄att* colrat, *onr̄ə* honra; rr intervocalique; r ou rr, dans quelques mots composés : *pénjer̄óbəs* penja-robes ou penjarrobes.

Fricatives

g g, gu : *segú* segur, *degutál* degotall, *fugó* fogó, *negosi* negoci, *lugá* llogar, *negɹə* negre, *eglebarsə* aglevar-se, *orgə* orga, *elgú* algú, *dezgebél* desgavell, *dezgɹásiə* desgracia, *ezglái* esglai; *gɹugén* groguenc, *segí* seguir, *orgəs* orgues, *felgeɹə* falguera, *ezger̄á* esguerrar.

j j davant a, o, u; g devant e, i : *jás* jaç, *jugá* jugar, *joɓə* jove, *plu·jə* pluja, *elforjə* alforja, *teɹojə* taronja (quelquefois devant e: *jezús* Jesús); *jiɹá* girar, *jendɹə* gendre, *lejí* llegir, *marjə* marge, *eljé* Alger, *diumejə* diumenge.

c x, ix finals; ix ou x médiaux, après a, e, u syllabique ou o: *cíkk* xic, *poreu* porxo, *ganeu* ganxo, *gíc* guix, *gicaiɹə* guixaire, *r̄aueə* rauxa; *bác* baix, *féc* feix, *guuc* gruix, *móc* moix; *kacə* caixa, *kecé* caixer, *r̄eeə* reixa, *medueə* maduixa *bueedə* boixeda, *boeus* boixos. Dans quelques parlers, l'i orthographique de ix vaut *i̯*.

r̲ r : *bàjr̲eléu* baix-relleu, *dezr̲uɓelá* desrovellar.

z z, s : *zél* zel, *ketorzə* catorze, *kolzə* colze, *brunzí* brunzir; *ko·zə* cosa, *ezgeyá* esgaiar, *dezdéu* desdeny, *bízbə* bisbe, *ezbeɹá* esverar, *bezlúm* vesllum, *beznétt* besnet, *ezmə* esma.

s s : *sól* sol, *persianə* persiana, *pulsegeɹə* polsaguera, *pensá* pensar, *moskə* mosca, *pestó* pastor, *bespə* vespa, *desfé* desfer, *r̄ísk* risc, *móst* most, *más* mas; ss intervocalique; s ou ss dans quelques mots composés *tokesón* tocassòn ou toca-sòn; c devant i, e : *sím*

cim, *sęl* cel, *sęlistiə* celistia, *bụsi* bocí, *rẹsé* racer, *ęrẹsęarsə* arracerar-se; ç : *kępsął* capçal, *fọrsə* força, *dulsọ* dolçor, *kẹnsọ* cançó, *fęlis* feliç, *máris* març, *dọls* dolç, *ębęns* avenç, *ębarsá* abraçar, *plasə* plaça, *tarsụtt* traçut, *plụmisọl* plomiçol.

d d : *bidə* vida, *pędaə* pedra, *bẹrdọ* verdor, *pẹrdaə* perdre, *dẹzdi* desdir.

v v : à Majorque, au Vendrell et au Camp de Tarragone. Dans la plus grande partie du domaine catalan, valencien et roussillonnais, *v* ne se trouve que par assimilation vocalique d'*f*.

f f : *fụm* fum, *fałett* fret, *flục* fluix, *kęfę* cafè, *sụfai* sofrir, *ęflụcá* afluixar, *bụf* buf.

b b : *sębę* saber, *libaə* llibre, *kẹrbọ* carbó, *marbaə* marbre, *ęlbęrk* alberg, *ęzbẹrlə* esberla, *ęzbainá* esbrinar; v : *abi* ·avi, *sẹrbi* servir, *ęstąlbi* estalvi, *dęzbałi* desvari.

Latérales

l ll : *lọkk* lloc, *ęli* allí, *ęzlębisadə* esllaviçada, *ęulụęrná* enlluernar, *gálidindi* gall-dindi, *ụl* ull; *ll* tll : *rallə* ratlla.

Pour *l* sourd voyez p. 7.

l l : *lę kaˑzə* la casa, *likitt* líquid, *gąlə* gala, *bụrlə* burla, *ụngłə* ungla, *sęmblá* semblar, *glọaiə* gloria, *blębọ* blavor, *dęzgłás* desglaç, *ụblitt* oblit, *rẹzọldaə* resoldre, *fọlrụ* folro, *kụlgá* colgar, *bęljikə* Bèlgica, *sąlzə* salze, *ęlbẹrkọkk* albercoc, *sęlbə* selva, *bęlnẹaai* balneari, *ęlmọinə* almoina, *mil* mil; *ll* l·l : *fęllęaə* fal·lera.

Pour *l* sourd *(klęaọ* claror, *plujọs* plujós, *flairə* flaire, etc.) voyez p. 7.

Nasales

ṅ nc final : *jọṅ* jonc : — ng, final : *sáṅ* sang; — n : *niṅgụ* ningú, *lęṅgọtə* llengota, *tụṅgadə* tongada, *ęṅgęná* enganyar, *męaęṅgə* merenga, *kọṅgaə* congre, *siṅgłọtt* singlot; *męaęṅgəs* merengues, *fęṅgęaə* fanguera, *ęzlęṅgitt* esllanguit; — g devant n : *diṅnə* digne.

Pour *ṅ* sourd *(kụṅkụrs* concurs, *blęṅkọ* blancor, *fiṅkə* finca, etc.) voyez p. 7.

ụ̈, majorquin, ny : *ụ̈ąụ̈o* nyanyo, *ąụ̈* any; n : *toụ̈gądə* tongada, *ęụ̈gęná* enganar, *męaęụ̈gə* merenga; *męaęụ̈gəs* merengues, *fęụ̈gęrə* fanguera, *ęzlęụ̈gitt* esllangit.

Pour *ṷ* sourd (*áṷs* anys, *fiṷkę* finca, *sáṷs* sangs, etc.) voyez p. 7.

ṷ ny : *ṷaṷṷ* nyanyo, *áṷ* any; n : *męṷjá* menjar, *diṷmęṷjə* diumenge, *dịstịṷgịtt* distingit, *ęṷlęstị* enllestir.

Pour *ṷ* sourd (*áṷs* anys, *pṷṷcá* punxar) voyez p. 7.

n n : *nęnə* nena, *rẹndə* renda, *rẹspọndɹə* respondre, *kṵnrẹ́ṷ* conreu, *ęnlə̀ɹarsə* enlairar-se, *pịnzẹ́ḷ* pinzell, *ịbẹ́rn* hivern, *sọ́n* sòn; *nn* nn : *tęɹęnná* tarannar, *ęnnṵbṵ̀larsə* ennuvolar-se, *ịnnṵbęsịọ́* innovació; tn *kọnnə* cotna. [g majorquin devant n : *dịnnə* digne].

Pour *n* sourd (*sęntị* sentir, *ęntɹá* entrar, *kṵnsọ́ḷ* consol, etc.) voyez p. 7.

m : [à Majorque, au Vendrell, et au *Camp* de Tarragone, n ou m, devant *v*]. Dans la plus grande partie du domaine catalan, valencien et roussillonnais, *m* ne se trouve que suivi d'un f prononcé *v* devant un phonème vocalique.

Pour *m* sourd (*ęmfịlálḷ* enfilall, *kṵmfɹṵntá* confrontar, etc.) voyez p. 7.

m m : *mṵmẹ́n* moment, *bṵmbá* bombar, *sęmbɹə* sembra, *ęmblẹ́ṅkị* emblanquir, *ẹ́rm* erm, *rẹ́m* ram; dans *sṵmrịṵɹə* somriure, *kṵlumuə* columna, *kṵndęmnə* condemna, *ịmnə* himne, *sṵlẹ̀mnịạ̀l* solemnial; dans *sịrkumbẹlẹsịọ́* circumvalació, *tɹęmbịə* tramvía, et dans quelque autre mot; n devant v : *kṵmbẹnị* convenir; *mm* mm: *kṵmmọṵɹə* commoure, *ęmmṵḷḷá* emmotllar, *ịmmẹ́ns* immens.

Pour *m* sourd (*kęmpanə* campana, *sęmpɹə* sempre, *rẹ́ms* rams, etc.) voyez p. 7.

Affriquées

ĵ [Camp de Tarragone : j, g, initiaux ou après liquide ou n: *ĵás* jas, *ĵṵgá* jugar, *ĵęzṵ́s* Jesús, *ęlĵọrĵə* alforja, *tęɹọṵĵə* taronja; *ĵịɹá* girar, *ĵęndɹə* gendre, *marĵə* marge, *ęlĵẹ́* Alger, *dịṵmęṵĵə* diumenge : — tj, tg médiaux : *vięĵá* viatjar, *dęzịĵṵs* desitjos, *viaĵə* viatge, *kṵrẹ̄ĵị* corretgir.]

ĉ [le ch valencien de la graphie populaire. Les graphies littéraires (valenciennes) sont : x ou j initiaux *ĉantɹe* xantre jantre; x ou g initiaux : *ĉịkk* xic jic; j : *ĉas* jaç, *ĉuár* jugar, *ĉesṵ́s* Jesús; g : *ĉịɹar* girar, *ĉęndɹe* gendre, *korẽĉịr* corregir; après liquide ou n: j : *alĵọrĉa* alforja, *bolĉaka* boljaca, *taɹọṵĉa* taronja; g : *marĉe* marge,

ạlêẹr Alger, *dụmẹụêe* dumenge; j ou x : *gaụẹo* ganjo ganxo; g ou x: *pọrẹe* porge porxe; tx : *eskḷẹêa* escletxa; j ou tj: *pḷụêa* pluja plutja, *bịaẹêár* viajar viatjar, *desịẹos* desijos desitjos; g ou tg ou tj : *bịaẹe* viage viatge viatjë; ig *rạê* : raig.]

[Camp de Tarragone : x initial ou après liquide ou n : *ẹantɹə* xantre, *ẹḷkk* xic, *pọrẹụ* porxo, *gaụẹụ* ganxo; tx *buẹakə* butxaca, *ẹskḷẹẹə* escletxa, *ẹskịẹ* esquitx : g ig, finals : *dẹzịẹ* desig, *rạẹ* raig.]

ĵĵ : prononciation normale de tj médiaux *bịẹĵĵá* viatjar, *dẹzịĵĵụs* desitjos, *ḷẹĵĵọ* lletjor, *pịĵĵə!* pitja!; de tg, devant i, e *nọ pịĵĵịs!* no pitgis!, *bịẹĵĵẹ* viatger, *bịaĵĵə* viatge; de dj dans le préfixe ad + j *ẹĵĵẹktḷụ* adjectiu.

êê : prononciation normale de tx *buẹẹakə* butxaca, *ẹskḷẹẹẹə* escletxa, *ẹskịẹẹ* esquitx; de ig finals, après a, e, u, o *rạẹẹ* raig, *pẹsẹẹẹ* passeig, *pụẹẹ* puig, *gọẹẹ* goig; de g final après i *dẹzịẹẹ* desig.

ḍḍ : tz médiaux *gẹḍḍaɹə* gatzara, *dọḍḍə* dotze, *bụḍḍịná* botzinar, *mẹgẹḍḍẹm* magatzam, *ụrịḍḍọ* horitzó.

ṭṭ : ts médiaux *pụṭṭẹ* potser; ts finals *gáṭṭ* gats, *ḷịṭṭ* llits, *tụ ẹṭṭ* tu ets, *pẹụẹṭṭ* parets, *mụṭṭ* muts, *tọṭṭ* tots, *gọṭṭ* gots.

Remarque. — Dans la prononciation catalane, comme dans la prononciation normale castillane et italienne, l'*n* intérieur de mot, ou final d'un mot plus ou moins proclitique, et l'*m* devant une labiodentale fricative, assimilent leur articulation orale à celle du phonème consonant qui les suit : *uṅ gẹrbẹḷ* un garbell, *táṅ kár* tan car; [*ụṅ gẹrbẹḷ, táṅ kár*, du Majorquin]; *ụṇ ụaṇụ* un nyanyo, *ẹṇ ḷọkk* enlloc, *táṇ jọbə* tan jove, *ụṇ ẹḷkk* un xic; *ẹn l aịɹə* en l'aire, *tán rọs* tan ros, *gɹán zẹḷ* gran zel, *bọn sẹṇ* bon seny; [*bẹm vịst* ben vist, *ḷụm vịvə* llum viva, à Majorque, au Vendrell et au Camp de Tarragone], *ụm fọkk* un foc, *rạm fləịɹọs* ram flairós, *bẹm bịst* ben vist, *gɹám mạḷ* gran mal, *sám bọị* Sant Boi, *sụm paɹə* son pare. Devant consonne fricative, ou latérale, ou *r*, les nasales homorganiques sont formées avec rétrécissement oral et deviennent plus ou moins réduites.

Consonnes finales dans la liaison

Les plosives sont soufflées (*ḷárk ị pɹịm* llarg i prim, *rẹp ẹḷ dịmars* reb el dimars); les affriquées, les fricatives, vélaire ou palatale d'arrière + s, bilabiale + s, deviennent vocaliques (*mịĵĵ*

ụbẹ́rt mig obert, *tọ́ḍḍ ẹ ụnə* tots a una, *ẹ́l mẹtẹ́j aịʌə* el meteix aire, *bẹzị* ves-hi, *dọ́z áụs* dos anys, *pọ́gz ọməs* pocs homes, *kábz ẹ́lẹgʌəs* caps alegres); mais, à la finale d'un verb imperatif, devant les suffixes *ụ* ho, *ị* hi, les consonnes radicales ont la même valeur que devant les voyelles de flexion (*pẹrdụ* perd-ho, *rẹ̄bị* reb-hi).

III. Transcriptions phonétiques

EL PARENOSTRE

Pare nostre, qui estau en lo cel : sia santificat lo vostre sant nom; vinga a nosaltres lo vostre sant regne; faça's, Senyor, la vostra voluntat, així en la terra com se fa en lo cel.

Lo nostre pa de cada dia donau-nos, Senyor, en lo dia d'avui; i perdonau-nos les nostres culpes, així com nosaltres perdonam a nostres deutors; i no permetau que nosaltres caigam en la temptació, ans deslliurau-nos de qualsevol mal. Amén.

ęl pęɹęnǫstɹə

pɹə nǫstɹə, k ęstąw ęn ḷụ sęḷ, siə[1] *sęntifikad ḷụ ƀǫstɹə sán nǫ́m; biṅg ę*[2] *nụzạḷtɹəz ḷụ ƀǫstɹə sán rẽnnə; fəsəs*[3]*, sęvǫ, ḷę ƀǫstɹə ƀụḷụntat, ęci ęn ḷę tę·rə kǫm sę fá n ḷụ sęḷ.*

ḷụ nǫstɹę pá dę kadə diə dụnạụnụs, sęvǫ, ęn ḷụ diə d ęƀụi; i pęrdụnạụnụz ḷęz nǫstɹəs kụḷpəs, ęci kǫm nụzạḷtɹəs pęrdụnam ę nǫstɹəz dęụtǫs; i nǫ́ pęrmętạụ kę nụzạḷtɹəs kęigam ęn ḷę tęmtęsiǫ, ánz dęzḷiụ-ɹạụnụz dę kụạ̀ḷsęƀǫ́ḷ mạ́ḷ. ęmęn (populaire : *ęmęụ jęzụs.*)

1) *sigi.* — 2) *biṅgi ę.* — 3) *fasis.*

* * *

Voldría veure't com eres,
com eres quan eres viva,
rosada, fresca, i alegre
com l'esclat d'un hermós dia,
avui que pàl·lida, i freda,
i en tristor de mort dormida,
t'haig d'acompanyâ a la fossa,
al cap-vespre d'un mal dia.

El sol hermós tornarà,
aquell sol de ta alegría;
el sol hermós tornarà:
tu no tornaràs, ma aimía.

---

* * *

bụlḋɹiə bẹụɹət kọm ẹɹəs,
kọm ẹɹəs kụan ẹɹəz bịbə,
rụzadə, ɟɹẹskə, y ẹlẹgɹə,
kọm l ẹsklad d ụn ẹrmọz dịə,
ẹbụị kẹ pạlịdə, ị ɟɹẹḋə,
y ẹn tɹịstọ dẹ mọ́r dụrmịḋə,
t aỵ ḋ ẹkụmpẹụa· lẹ ɟọsə,
ẹl kab bẹ́spɹə d ụm mạl dịə

ẹl sọ́l ẹrmọs tụrnẹɹa,
ẹkẹl sọ́l dẹ t ẹlẹgɹịə;
ẹkẹl sọ́l ẹrmọs tụrnẹɹa,
tụ nọ tụrnẹɹaz, m əịmịə:[1]

1) Forme poétique ou littéraire.

D'enyorances d'una morta
faré sols ma companyía:
el meu cor no aimarà[1] més
que d'amors de l'altra vida.

* * *

I en quina miseria viuen! Ell, pobre vellet que se'n va del món, ell, i sa néta, únic consol de les seves penes. ¡Rellogats, sota terrat, en una sola habitació, no gaire gran, baixa de sostre! Les bigues són mig podrides, l'emblanquinat de la paret negrós, les rajoles esquerdades. La claror del cel hi entra per una sola finestra: des d'allí, el bon avi i l'orfeneta veuen uns jardins molt grans i plens de flors : el bon avi i l'orfeneta se'ls miren tot sovint, però no en reben cap olor.

---

d ɛŋɹansəz d ɥnə mɔrtə
fɛɹɛ sɔ̨̀lz mɛ kɥmpɛŋiə;
ɛ̨l mɛɥ kɔ̨̀r nɔ əimɛɹa[1] més
kɛ d ɛmɔrz dɛ l ɑ̨ltɹə biə̨də.

* * *

¡y ɛn kinə mizɛɹiə biwɔn! ɛ̨l, pɔ̨bɹə bɛlɛt kɛ sɛ n bá dɛ̨l mɔ̨n, ɛ̨l, i sɛ nɛtə, ɥnik kɥnsɔ̨l dɛ lɛ sɛ̨bəs pɛnəs. ¡rɛ̨lɥgatɨ, sɔtə tɛ̨rat, ɛn ɥnə sɔ̨l- ɛ̨bitɛsiɔ, nɔ gaiɹə gɹán, baɛə dɛ sɔstɹə! lɛz bigə sɔ̨n miɛ̨ pɥdɹidəs, l ɛmblɛ̨ńkinad dɛ lɛ pɛrɛd nɛ̨gɹɔs, lɛ rɛ̨jɔ̨ləz ɛ̨skɛrdadəs. lɛ̨ klɛɹɔ dɛ̨l sɛ̨l i ɛntɹə pɛɹ ɥnə sɔ̨lə finɛ̨stɹə : dɛsd- ɛ̨li, ɛ̨l bɔ̨n abi y lɛ ɥrfɛ̨nɛtə bɛwən ɥn jɛrdinz mɔ̨l gɹánz i plɛ̨nz dɛ flɔ̨s : ɛ̨l bɔ̨n abi y lɛ ɥrfɛ̨nɛtə sɛ lz miɹən tɔ̨t fɥbin, pɛɹɔ nɔ n rɛ̨bən káp ɥlɔ.

1) Forme poétique ou littéraire.

De mobles, ben pocs : un llit de posts i bancs, record dels qui ja no són; un catret que tot just s'aguanta, una taula que coixeja, quatre cadires de boga i un bagul rònec : res més.

De llum no en tenen cap, ni en necessiten : se lleven a punta de dia, se'n van al llit quan és fosc, i s'adormen, sense haver enyorat res més que aquells sers benvolguts que, entre gemecs i condols, se van adormir a la terra per despertar-se al cel.

MARÍA MERCÈ ARTEAGA SANTOS[1]

EXCELSIOR

Una vall, una vall he deixada endarrera,
amb ses cases adins la profonda verdor,
on l'amor assolit tendrament persevera
sentint l'aigua qui[2] va per un camp d'abundor.

2) Que.

---

dę mǫbbləz bębm pǫ́ks : ụn ḷịd dę pǫ́dḍ ị́ báṅs, ṛękǫr dęls kị já nǫ sǫ́n, ụ́ṅ kętɹęt kę tǫ̀j ĵụ́s s ęgụantə, ụnə tạụlə kę kụcę·jə, kụatɹə kędịɹəz dę bǫgə y ụ́m bęgụl ṛǫnək; ṛę́z mę́s.

dę ḷụ́m nǫ́ n tenən káb, nị n nęsęsịtən; ęz ḷębən ę pụntə dę dịə, sę n bán ęl ḷịt kụan ę́s fǫ́sk; ị́ s ędǫrmən, sęns- ębę ęụuɹad ṛę́s mę́s k ękęḷ sęrz bębmbụlgútṭ, k entɹə jęmęgz ị́ kụndǫlz, ęz bán ędụrmí ę lę tę·ṛə, pęr dęspęrtars- ęl sę́l.

męɹịə męrsę artßaga santos[1]

ęksęlsịǫr

ụnə báḷ, ụnə báḷ ę́ dęcad- ęndęṛęɹə,
ęm sęs ka·zəz ędịnz lę pɹụfǫndə bęrdǫ,
ǫn l ęmǫɹ ęsụlịt tę́ndɹəmèn pęrsębęɹə,
sęntịn l aigụə kị[2] bá pęɹ ụṅ kám d ębụndǫ.

1) Le premier nom de famille est basque, le second est castillan. — 2) *kə*.

I volguí per un temps el recés temptador
amagat dins la pau de la vall riolera,
i poder respirar la divina frescor
d'aquell porxo ignorat on la parra prospera.

Mes, tot just assegut, el meu cor s'oprimía,
i un llunyà floviol cap amunt m'empenyía,
o la sitja, enlairant la blavor de son fum.

I segueixo altre cop mon camí solitari;
i, com duu a vostre cim, jo no puc reposar-hi,
oh muntanyes de pins coronades de llum!

Verger de les Galanies

ị ƀụḷgị, ꝑɥ ụn tẹ́mz, ẹḷ ṛẹsẹs tẹmtẹdọ
ẹmẹgad dịnz ḷẹ ꝑáụ dẹ ḷẹ ƀáḷ ṛịụḷɥə,
ị ꝑụdẹ ṛẹspịɥa ḷẹ dịƀịnə ꝑɥẹskọ
d ẹkẹḷ ꝑọrẹụ ịṅnụɥat ọ́n ḷẹ ꝑa·ṛə ꝑɥụspẹɥə.

mẹs tòjjụ́st ẹsẹgụt, ẹḷ mẹụ kọ́r s ụꝑɥịmịə,
y ụ́n ḷụṇa ꝑḷụƀịọḷ kaꝑ ẹmụn m ẹmꝑẹṇịə,
ọ ḷẹ sịjjẹ, -nḷəịɥan ḷẹ ƀḷẹƀọ dẹ sụm ꝑụ́m.

ị sẹgẹcụ ạḷtɥə kọ́b mụṅ kẹmị sụḷịtaɥị,
ị kọm dụ ẹ ƀọstɥə sịm, jọ́ nọ ꝑụ́g ṛẹꝑụzaɥị,
ọ́ mụntaṇəz dẹ ꝑịns kụɥụnadəz dẹ ḷụ́m!

bẹrjẹ dẹ ḷẹz gẹḷẹnịəs

HUMILS CATALANES

Sovint, en tardes belles, pel camp us he trobades
vora els polsosos màrgens [1], dins l'aire eixut, serè,
dònes feineres, dònes humils, dònes callades,
per vies doloroses on no s'apiada re.

Aneu vestides fosques, feu cares conformades,
el vostre esguard reposa de confiança ple;
i apar, davant les postes de claretats daurades,
que us faci més esveltes vostra senzilla fe.

Mercès a vostres passes, hi ha adins les valls ombriues [2]
cors aquietats, silencis de llar, cases soliues,
un fum qui [3] dret s'enfila sense haver vist el mal.

1) Moins usité que *marges*. — 2) *Ombrivoles*. — 3) *Que*.

ụmịls kẹtẹlanəs

sụbịn, ẹn tardəz bẹləs, pẹ l kám ụz ẹ tɹụbadəs,
bọɹə ls pụlsọ·zuz marjənz [1], dịnz l aịɹ- ẹcụt, sẹɹẹ,
dọnəs fəịnẹɹəs, dọnəz ụmịls, dọnəs kẹladəs,
pẹr bịəz dụlụɹọ·zəs, ọn nọ́ s ẹpịadə rẹ́.

ẹnẹụ bẹstịdəs fọskəs, fẹụ kaɹəs kụmfụrmadəs;
ẹl bọstɹə -zgụar rẹpọ·zə dẹ kụmfịansə plẹ́;
y ẹpar, dẹban lẹs pọstəz dẹ klẹɹẹtad dẹụɹadəs,
kẹ ụs fasị mẹ́z ẹzbẹltəz bọstɹə sẹnzịlə fẹ́.

mẹrsẹz ẹ bọstrəs pasəz ị á· -dịnz lẹz bálz ụmbrịwəs [2]
kọrz ẹkịẹtat, tịlẹnsịz dẹ lár, ka·zə sụlịwəs,
ụm fụm kị [3] dɹẹ́t s ẹmfịlə, sẹns- ẹbẹ bịst ẹl mạ́l.

1) Moins usité que *marjəs*. — 2) *ụmbɹịbụləs*. — 3) *kẹ*.

El jorn cruel se torna més dolç quan agoneja[1],
i us ve de les garrigues que el vostre pas voreja
un tremolor d'espígol dins l'aire cap-vespral.

Segón Llibre de Sonets JOSEP CARNER

(JOVITA, nena de tretze anys; CARLOTA, mare de JOVITA)

JOVITA. — Que em trobaré sola, sense l'Eladi!
CARLOTA. — Que no em tindràs a mi i a la Teresa?
JOVITA *(posant-se trista)*. — La Teresa també marxa.
CARLOTA. — Que no.
JOVITA. — Que sí. Ella va dir-m'ho ahir vespre.
CARLOTA. — Te va fer una broma de les seves.
JOVITA. — ¡Una broma i plorava?

1) *Agonitza.*

ęl jórn kɹuęl sę tọrnə méz dọ́lz kụán ęgụnę·jə[1]
y ụz bé, dę lęz gę̄rigəs kę l bọstɹə páz bụɹę·jə,
ịn trẹmụlọ d ęspịgụl dịnz l aịɹə kàbbęspɹạ́l.

sęgọn lịbɹə dę sụnętt *jụzęp kęrnę*

(jụbịtə, nęnə dę tɹędd áụs; kęrlọtə, maɹə dę jụbịtə)

jụbịtə. — ¡kę m tɹụbęɹę sọlə, sęnsə l ęladị!
kęrlọtə. — ¿kę nọ́ m tịndraz ę mị y ę lę tęɹę·zə?
jụbịtə (pụzansə tɹịstə). — lę tęɹę·zə tęmbę marcə.
kęrlọtə. — kę nọ́.
jụbịtə. — kę sị. ęlə bá dịrmụ ęl bęspɹə.
kęrlọtə. — ęd bá fę ụnə bɹọmə dę lę sębəs.
jụbịtə. — ¡ụnə bɹọmə ị plụɹabə?

1) *ęgụnịddə.*

CARLOTA. — Ho feia veure.

JOVITA. — Si va dir-me que se n'anava lluny, no sé aón.

CARLOTA. — No la creguis.

JOVITA. — La Teresa no m'ha enganyat mai. *(Fent memoria.)* Ah! I no sabs què més va dir-me?

CARLOTA. — Què?

JOVITA *(subratllant-ho)*. — Que treballés i mirés força per casa, perquè nosaltres ja no érem tan rics com abans.

CARLOTA *(cor-ferida, en veu baixa)*. — Déu meu!

JOVITA *(fent una rialleta)*. — Això sí, que deu ser una broma de les seves. *(Canviant de to.)* Però, no et pensis, de seguida va penedir-se'n i va demanar-me que no la descobrís. *(Posant-se seria.)* Ara no la renyis : ho sents? Allò li va escapar. Va dir-m'ho tot plorant i fent-me petons.

CARLOTA. — Pobre Teresa!

JOVITA *(reflexionant)*. — Que no ho som, tan rics com abans?

CARLOTA *(fingint serenitat.)* — Per què vols saber-ho?

JOVITA. — Oh! Com que veig que et poses trista...

---

kərlotə. — u fəyə bəuə.

jubitə. — si bá dirmə kə sə n ənabə lú:u, no sé ən.

kərlotə. — nó lə kuəgis.

jubitə. — lə təuə·zə no m á· -ngəuad máj. (fén məmouiə.) á! ¿i no sáps kə méz bá dirmə?

kərlotə. — kə́?

jubitə (subrəllantu). — kə tuəbəlez i miues forsə pər ka·zə, pərkə nuzaltuə já no əuəm tán rīks kom əbans.

kərlotə (kòrfəuidə, əm bəu baeə). — déu méu!

jubitə (fén unə rīiələtə). — əeo si kə déu sé unə buomə də lə səbəs. (kəmbian də tó.) pəuo, nó t pənsis, dəsəgidə bá pənədirsən i bá dəmənarmə kə nó lə dəskubuis. (puzansə seriə.) auə nó lə rəuiz, ¿u séns? əlo li ba -skəpa. bá dirmu tót pluuan i fenmə pətons.

kərlotə. — pobuə təuə·zə!

jubitə (rəfləksiunan). — kə nó u som, tán rīks kom əbans?

kərlotə (fiujin səuənitat). — pər kə bóls səbəu?

jubitə. — ó! kom kə bé́ kə t po·zəs tuistə...

CARLOTA.— No veus que els teus germans avui marxen a Barcelona?
JOVITA. — No ens deixen per anar a divertir-se?
CARLOTA. — No! No, Jovita! Van a treballar, a guanyar-se la vida.
JOVITA *(estranyada)*. — A guanyar-se la vida? Per què?
CARLOTA. — Per no estar-se parats i per apendre de fer alguna cosa.
JOVITA. — Com els que ho necessiten per viure?
CARLOTA. — Sí. D'aquesta manera seràn més dignes, i jo els estimaré més.
JOVITA. — Si treballen els estimaràs més que ara?
CARLOTA. — El doble.
JOVITA. — Jo vull treballar com ells, doncs. Jo vull apendre de fer alguna cosa.
CARLOTA. — Per què, Jovita?
JOVITA. — Perquè m'estimis força.
CARLOTA. — Encara no t'estimo prou?
JOVITA *(tirant-se li al coll i fent-li petons)*. — Sí, mamà, sí!
CARLOTA. — Ah! Dolenta, més que dolenta!
JOVITA. — Ho deia de per riure.

Foc nou, acte III, escena 6 — IGNASI IGLESIAS

---

kɐrlˈotə. — nɔ bɐ́us kɐ ls teu jɐrmanz ɐbui marcən ɐ bɐrsɐlˈonə?
jubitə. — nɔ́ nz dɐcən pɐɹ ɐnaˑ dibɐrtirsɐ?
kɐrlˈotə. — nɔ́! nɔ́, jubitə! bán ɐ tɹɐbɐla, ɐ guɐnarsə lə bidə.
jubitə (ɐstɹɐnadə). — ɐ guɐnarsə lɐ bidə? pɐr kɐ́?
kɐrlˈotə. — pɐr nɔ́ -starsə pɐɹadd i pɐɹ ɐpɐndɹə dɐ fɐ́ ɐlˈgunə kɔˑzə.
jubitə. — kɔm ɐls kɐ u nɐsɐsitən pɐr biuɹə.
kɐrlˈotə. — sí. d ɐkɐstə mɐnɐɹə sɐɹan méz dinnəz i jɔ́ lz ɐstimɐɹɐ més.
jubitə. — si tɹɐbalən ɐlz ɐstimɐɹaz més k aɹə?
kɐrlˈotə. — ɐl dɔbblˈə.
jubitə. — jɔ́ bui tɹɐbɐla kɔm ɐ́lz, dɔ́ns. jɔ́ búy ɐpɐndɹə dɐ fɐ́ ɐlˈgunə kɔˑzə.
kɐrlˈotə. — pɐr kɐ́, jubitə?
jubitə. — pɐrkɐ m ɐstimis fɔrsə.
kɐrlˈotə. — ɐ́nkaɹɐ nɔ́ t ɐstimu pɹɔu?
jubitə (tiɹansəli ɐl kɔ́l i fenli pɐtons). — si, mɐma, si!
kɐrlˈotə. — á! dulɐntə, més kɐ dulɐntə!
jubitə. — u dɐya dɐ pɐ ɾiuɹə.

fɔ́g nɔ́u, aktə tɐrsɐ, ɐssɐnə sizɐnə — *inˈnaˑz- igglɐˑziəs*

VIDA ENRERA

D'ençà que tinc memoria, res m'ha agradat tant com aquell troç de la passera a la baixa hora. Quan no hi havía seguit de gent, jo agafava la mitja, empenyía la barca fins al mig del riu, i allà m'aturava. La corrent era somorta i la barca es gronxava com un breçol, trim-tram... trim-tram... trim-tram, ben poc a poquet, com si en volgués fer adormir; i jo, tot treballant, alo-alo, me mirava el sol ponent, encès com un maig darrera mateix de les soques dels carolins, i m'escoltava els xerics dels aucells que xerrotejaven per les arbredes de les vores abans d'ajocar-se, i les rialles dels serradors que bromejaven tot serrant adalt de les pollines. Tot semblava que fos lluny, lluny... i els carros que passaven pel gual esquitxant l'aigua, feien més bonic!... Jo no m'hauría mogut mai... Què vos diré! M'hi trobava a gust, com en una iglesia quan no hi ha ningú, i no més me veníen ganes de dir parenostres pels morts i els vius de casa meva... Ai, bon Déu!

Solitut VÍCTOR CATALÁ

---

bịd- ẹnrẹɹə

*d ẹnsa kẹ tịṅ mẹmọɹịə, rẹ̄z m á· -gɹẹdat tán kọm ẹkẹḷ tɹóz dẹ ḷẹ pẹsẹɹə, ẹ ḷẹ bacə ọɹə. kụán nọ y ẹbịə sẹgịd dẹ jẹn, jọ́ ẹgẹfabə ḷẹ mịjjə, ẹmpẹụịə ḷẹ barkə fịnz ẹḷ mịj dẹḷ rịụ, y ẹḷa m ẹtụɹabə. ḷẹ kụrẹn ẹɹə sụmọrtə, ị ḷẹ barkə z gɹụụcabə kọm ụm bɹẹsọḷ, tɹịm tɹám... tɹịm tɹám... tɹịm tɹám, bẹm pọ́k ẹ pụkẹt, kọ́m sị m bụḷgẹs fẹ́ ẹdụrmị; ị jọ, tọ́t tɹẹbẹlan, ạḷụ ạḷụ, mẹ mịɹabẹ l sọḷ pụnẹn, ẹnsẹs kọm ụm máj dẹrẹɹə mẹtẹj dẹ ḷẹ sọkəz dẹḷs kẹɹụḷins, ị m ẹskụḷtabẹ l cẹɹịgz dẹḷz ẹụsẹḷs kẹ cẹrụtẹjabən pẹr lẹz ẹrbɹẹdəs dẹ lẹz bọɹəz, ẹbanz d ẹjụkarsə, ị ḷẹ rịaləz dẹḷ sẹrẹdọs kẹ bɹụmẹjabən tọ́t sẹran ẹ dạḷ dẹ ḷẹs pụḷịnəs. tọ́t sẹmbḷabə kẹ fọz ḷụ::ụ, ḷụ::ụ... y ẹḷs ka·rụs kẹ pẹsabən pẹḷ gụạḷ ẹskịẹẹan l aigụə, fẹyən mẹs bụnị::k!... jọ́ nọ́ m ẹn ẹụɹịə mụgụd máị... kẹ́ bụz dịɹẹ! m ị tɹụbáb- ẹ gụ́st, kọ́m ẹn ụ́nə ịggḷẹ·zịə kụán nọ y á nịṅgụ, ị nọ mẹz mẹ bẹnịən ganəz dẹ dị pẹɹẹnọstɹəs pẹḷz mọ́rz ị ẹḷz bịụz dẹ kazə mẹbə... aị, bọn dẹụ!

sụḷịtụ́tt *bịktụr kẹtẹḷa*

LA BASARDA

El silenci era absolut. Sols el soroll del meu encongit respir s'atrevía a profanar-lo. La nit era augusta, diàfana : un abisme blaviç, immens, puntejat d'estels, que indicaven distancies confoses en la fondaria inacabable. I, abaix, la terra ubaga restava muda, amb un callament sant, com recollint amb religiós respecte les irradiacions de lo infinit. Això és lo que es percebía pels ulls i per les orelles... Però ademés... ¿Com explicaré aquella sensació fonda i esborronadora que em perseguía? No sabría comparar el meu estat sinó amb el d'una persona que se sent molestada fins a lo insofrible per l'insistent mirada d'una altra, que l'espía en silenci fit a fit. Sí, la tensió del meu esperit arribava a lo inaguantable. No poguí resistir més. Sang-glaçat, vaig caure de genolls. — Oh infinit, oh ignot, oh sant... jo t'adoro! Ajuda'm, empara'm! — vaig exclamar amb un crit involuntari, que retrunyí espantosament en el meu cor. I, de boca terrosa, vaig seguir resant, resant amb desvari, arraulit, tremolós, fins que m'esdevingué l'entendriment i el plor i el consol.

---

lę ƀęzardə

ęl sịlęnsị ɛɹ- ępsụlḭ́t. sǫ́lz ęl sụɹǫl ḍęl męw ęṅkụụjịd rẹspịr s ętɹęƀị·ę pɹụụfẹnarlụ. lę nịt ɛɹ- ęụgụstə, dịafənə : ụn ęƀịzmə ƀlęƀịz, ịmmẹns, pụntẹjad d ęstęls kə ịndịkaƀən dịstansịəs kụmfọ·zəs ẹn lę fụndɹɹịə ịnẹkęƀabblə. y ęƀaɛ, lę tẹ·rẹ ụbagə rẹstaƀə mụdə, ęmb ụṅ kęlęmẹn sán, kǫ́m rẹkụlịn ęm rẹllịjịoz rẹspẹktə lẹs ịrẹdịẹsịonz dę lụ ịmfịnịtt. ęeǫ éz lụ kę s pẹrsẹƀiə pẹlz ụ́lz ị pẹr lẹz ɹɹęləs... pẹɹǫ ędẹmẹs... ¿kǫ́m ęsplḭkẹɹẹ ękęlə sẹnsẹsịo fọndə y ęzƀụrụnẹdǫɹə kę m pẹrsẹgiə? nǫ́ sęƀɹiə kụmpẹɹa l mẹw ęstat sịnǫ ęmb ęl d ụnə pẹrsǫnə kę sę sẹ́n mụlẹstadə, fịnz ę lụ ịnsụfɹịbblə, pẹr lə ịnsịstẹn mịɹadə d ụn ąltɹə, kə l ęspị·- ẹn sịlẹnsị fịt ę fịtt. sị, lę tẹnsịo dẹl męw ęspẹɹịt ęrḭbaƀ- ę lụ ịnẹgụẹntabblə. nǫ́ pụgị rẹzịstị mẹs. sàṅglẹsád báẹ kąụɹə də jụnǫls. — jǫ́ ịmfịnịt, ǫ́ ịṅnǫt, ǫ́ sán... jǫ́ tẹdǫɹụ! ẹjụdəm, ęmpaɹəm! — baĵĵ ęskḭęma ęmb ụṅ kɹịt ịmbụlụntaɹị kę rẹtɹụụị -spẹntǫ́·zəmèn ẹn ęl męụ kǫ́r. ị dę bǫkə tęrẹ·zə báẹ tęgị rẹzan, rẹzan ęm dẹzbaɹị, ęrẹụlịt, tɹęmụlǫs, fịns kę m ęzdẹƀịṅgẹ l ęntẹndɹịmẹn, y ęl plǫ́, y ęl kụnsǫl.

Vaig aixecar-me, a la fi, reconfortat, posseït d'una dolcesa mística. La basarda no m'havía pas deixat del tot, però m'era suportable. Amb el posat modest i les parpelles baixes, reprenguí la marxa pels viaranys solitaris, mormolant pregaries a mitja veu; i aixís logrí arribar al mas.

Marines i boscatges JOAQUIM RUYRA

VAGANT PER LA MUNTANYA

Quan un s'hi troba tot sol, a la muntanya, sens altra companyía que la dels faigs i dels avets, sens altra conversa que el gai murmuri dels xaragalls esmunyint-se sota l'herba o l'infinidament carinyosa complanta del vent a través del bosc, és quan un se n'enamora de debò.

I és un amor que encisa i va captivant el cor enamoradiç, fins que se n'apodera, dient-li amb veus dolcíssimes que els seus encants no tenen mai fi, que les seves voluptats no cansen.

I un hom deixa allargar les estones de contemplació; i, mai prou assadollat de ses belleses, el qui l'ha vista de dia la vol sorpendre a la nit.

---

bájj ɕɕkarm- ɕ lɕ ɟɨ rɕkɥrnɟɥrtat, pɥsɕɨd d ɥnə dɥlsɕ·zə mɨstɨkə. lɕ bɕzardə nǫ m ɕbɨə paz dɕɕad dɕl tǫt, pɕɥǫ m ɕɥə sɥpɥrtabblə. ɕmb ɕl pɥzad mɥdɕst ɨ lɕs pɕrpɕləz bacəs, rɕpɥɕŋgɨ lɕ marcə pɕlz bɨɕɥav sɥlɨtaɥɨz, mɥrmɥlan pɥɕgaɥɨəz ɕ mɨjjə bɕɥ; y ɕɕiz lɥgɥɨ ɕrɨba· -l más.

mɕɥɨnəz ɨ bɥskajjəs *jɥɕkɨm rɥɨɥə*

bɕgan pɕr lɕ mɥntavə

kɥan ɥn s ɨ tɥǫbə tǫt sǫl, ɕ lɕ mɥntavə, sɕnz ɥltɥə kɥmpɕvɨə kɕ lɕ dɕls jájd ɨ dɕlz ɕbɕtt, sɕnz ɥltɥə kɥmbɕrsə kɕ l gáɨ mɥrmɥɥɨ dɕl ɕɥɕgalz ɕzmɥvɨnsə sǫtə l ɕrbə, ǫ l ɨmfɨnɨdəmɕn kɕɥɨvǫ·zə kɥmplantə dɕl bén ɕ tɥɕbɕz dɕl bǫsk, és kɥan ɥn sɕ n ɕnɕmǫɥə dɕ dɕbǫ.

y ɕz ɥn ɕmǫr k ɕnsɨ·zə ɨ bá kɕptɨban ɕl kǫɥ ɕnɕmɥɥɕdɨs, fɨns kɕ sɕ n ɕpɥdɕɥə, dɨɕnli, ɕm bɕɥz dɥlsɨsɨməs, kɕ l sɕɥz ɕŋkanz nǫ tɕnən máɨ fɨ, kɕ lɕ sɕbəz bɥlɥptad nǫ kansən.

y ɥn ǫm dɕɕ- ɕlɕrga lɕz ɕstǫnəz də kɥntɕmplɕsɨǫ; ɨ máɨ pɥǫw ɕsɕdɥlad dɕ sɕz bɕlɕ·zəs, ɕl kɨ l ɕ bɨstə dɕ dɨə lɕ bǫl sɥrpɕndɥ- ɕ lɕ nɨtt.

*

En aquestes regions altes i serenes, on tot brolla com per art d'encantament, un hi està a voltes temerós, i sembla com si fes nosa a la Natura. Tot se presenta tan tendre an els meus sentits admirats! Els reguerons tantost nascuts cuiten a fugir del davant meu per esclatar al cap de poc en mil rialletes d'infant. ¿Qui pot resistir el desig de sentir bategar tan aprop la vida, sense caldre més que obrir els ulls i parar l'orella?

Segueixo pujant per una regió pedragosa, i no trigo a girar-me per guaitar la jaça que he travessat, i que s'estén com gran catifa d'un verd encès, tivada per les roques grises que desigualment la volten; les vaques pel costat de les quals he passat, ara les veig petites, petites, i lluny, lluny : sols fixant-m'hi molt sento el dring de l'esquellot, quan el tic-tac del meu pols no m'ho destorba; allà d'enllà oviro serres i més serres ostentant llurs carcanades ossudes rublertes de bosc a banda i banda.

Croquis Pirenencs JAUME MASSÓ TORRENTS

---

*

ɛn ɛkɛstə rɛ̄ɛjiɔnz ɑlitəz i sɛɹɛnəz, ɔ́n tɔ́d bɹɔlə kɔm pɛɹ ár d ɛ̄ŋkɛntɛmɛn, ɩ́n i ɛsta· bɔ̀ltəs tɛmɛɹɔs, i sɛmblə kɔm si fɛ́z nɔ·z- ɛ lɛ nɛtɩɹə. tɔ́t sɛ pɹɛzɛntə tán tɛndɹ- ɛn ɛ̀lz mɛu sɛntidd ɛmmiɹatɩ! ɛ̀l rɛ̄ɛgɛɹɔns tɛntɔs nɛskɩtɩ kɩitən ɛ fɩji dɛ̀l dɛ̄ban mɛ́u pɛɹ ɛskɩ̀ɛta· l kab dɛ pɔ́k ɛm mɩ̀l rɛ̄ɩɛ̀lɛtəz d ɩrɩfan. ¿ki pɔ́d rɛ̄ɛzistɩ l dɛzɩ̄ɩ̂ dɛ sɛntɩ bɛtɛga tán ɛpɹɔb lɛ bɩdə, sɛnsə kɑldɹə més k ɩbɹɩ lz ɩlz i pɛɹa l ɩɹɛ̀lə?

sɛgɛcɩ pɩjan pɛɹ ɩnə rɛ̄ɛjiɔ pɛdɹɛgɔ·zə, i nɔ tɹɩgɩ ɛ jiɹarme pɛr gɩɛ̀ita lɛ jasə k ɛ̀ tɹɛbɛsat, i kɛ s ɛsten kɔ́m gɹáñ kɛtɩ̀tə d ɩm bɛ̀rt ɛnsɛs, tɩbadə pɛr lɛ rɔ̄kəz gɹɩ·zəs kɛ dɛzɩgɩɑ̀lmɛ́n lɛ bɔ̀ltən; lɛz bakəs pɛ̀l kɩstad dɛ lɛs kɩɑ̀ls ɛ̀ pɛsat, aɹə lɛz bɛ̀ɛ̀ pɛtɩtəs, pɛtɩtəz i lɩ̀ú::ɩ, lɩ̀ú::ɩ : sɔ́ls fɩksanmi mɔ́l sɛntɩ l drɩñ dɛ l ɛskɛlɔt, kɩán ɛ̀l tɩktag dɛ̀l mɛu pɔ́lz nɔ́ m ɩ dɛstɔrbə : ɛ̀la d ɛɩla ɩbɩɹɩ sɛ·rəz i més sɛ·rəz, ɩstɛntan lɩrs kɛrkɛnadəz ɩsɩdəs, rɩbbɩ̀ɛrtəz dɛ bɔ́sk ɛ bandə i bandə.

kɹɔkis pɩɹɛnɛñs *jɑɩmə mɛsɔ tɩrɛ̄ns*

*

Aixís com els paleontòlegs, amb uns quants ossets sencers i fins amb fragments informes, reconstitueixen animals antediluvians, monstruosos per nosaltres avui en dia, els mitòlegs moderns, amb les rondalles, troben els mitos primitius, i van reconstituint la religió, les costums, l'organització social, en una paraula, d'aquelles èpoques, tan reculades, que se les coneixía vagament, fins fa poc, amb el nom de prehistòriques, i que ara han entrat al domini de l'historia positiva, sense cronología, és veritat, mes amb el segell propri i característic que no es pot confondre amb cap altre.

*

Fins l'endevinalla és més digna d'estudi de lo que a primera vista pugui semblar. Aquesta forma infantil de l'enigma, el que segles endarrera era la preocupació dels savis i avui és sols entre-

---

*

ęcis kǫm ęls pęlęuntǫlǝgz, ęmb ụns kụáns ụsęt ţęnsęs, ị ţinz ęm ţuęgmęnz ịnţormǝs, ṛękụnstịtụęcǝn ęnịmǫlz ęntędịlụbịanz, mụnstuǫ·zụs pęr nụzǫltuǝs ębụy ęn dịǝ, ęlz mịtǫlǝgz mụdęrns, ęm lę ṛụndaḷǝz, tuǫbǝn ęlz mịtụs puịmịtịụs, ị bán ṛękụnstịtụịn lę ṛęlịjịǫ, lęs kụstụ́ms, l ụrgęnịzęsịǫ sụsịǫl, ęn ụnǝ pęuǫụlǝ, d ękęlǝz ępụkǝs, tán ṛękụlades, kę sę lęs kụnęcịǝ bágǝmèn, ţinz ţá pǫ́k, ęmb ęl nǫ́m dę pręistǫuịkǝs, ị k au- ęn ęntuat ęl dụmịnị dę l ịstǫuịǝ pụzịtịbe, sęnsǝ kuụnụlụịǝ, éz bęuitat, méz ęmb ęl sęţęl puǫpị y kęuęktęuịstịk kę nǫ s pǫ́t kụmţondu- ęm káp ǫltuǝ.

*

ţinz l ęndębịnalǝ éz méz dịṅnǝ d ęstụdị dę lụ k ę puịmęuǝ bịstǝ pụgị sęmbla. ękęstǝ ţormǝ ịnţęntịl dę l ęniṅmǝ, ęl kę sịggląz ęndęṛęuǝ ęuǝ lę puęukụpęsịǫ dęl sabịz ị ębụị és sǫ́lz ęntuętęnịmęn dę lę kịććęlętǝ, ęs

teniment de la quitxalleta, és testimoni vivent del caràcter del poble, que (si en la rondalla desplega la fantasía, en la faula moralitza, en la llegenda exalta l'amor a Déu i a la patria, en la cançó obre de bat a bat les portes del cor, en l'acudit fa venir l'alegría i en el refrany condensa l'experiencia) en l'endevinalla mostra l'enginy.

No és pas cosa tan insignificant esperonar l'intel·ligencia a les criaturetes; i, sobretot afora, que no es coneix el discreteig ni els jòcs de paraules, com a ciutat, les endevinalles tenen una missió educativa molt important. Un nen o una nena que mai endevinin res, se senten agullonats per les rialles dels altres, a l'escoltar cada solució, que és un disbarat, i es fixen en lo proposat, acostumant-se a la metàfora i a la comparació de manera ràpida.

Novel·lística popular ROSSENDO SERRA I PAGÈS

---

tęstimǫnị bịbẹn dẹl kẹɹaktə dẹl pǫbblə, kẹ (sị ẹn lẹ rundalə dẹsplẹgẹ lẹ ʃẹntẹziə, ẹn lẹ ʃạụlə mụɹẹlịddə, ẹn lẹ lẹjẹndə ẹgzạltə l ẹmǫɹ ẹ dẹụ y ẹ lẹ pátɹịə, ẹn lẹ kẹnsǫ ǫbɹə dẹ bát ẹ bád lẹs pǫrtəz dẹl kǫ́r, ẹn l ẹkụdịt ʃá bẹnị l ẹlẹgɹịə y ẹn ẹl rẹʃɹạụ kụndẹnsə l ẹspẹɹịẹnsịə) ẹn l ẹndẹbịnalə mǫstɹə l ẹụjịụ.

nǫ és pás kǫ·zə tán ịnsịnnịʃịkan ẹspẹɹụna l ịntẹllịjẹ́nsị- ẹ lẹs kɹịẹtụɹəs; ị, sǫbɹə tǫ́t ẹʃǫɹə, kẹ nǫ́ s kụnẹj ẹl dịskɹẹtẹj nị l jǫ́gz dẹ pẹɹạụ́ləs, kǫm ẹ sịụtat, lẹz ẹndẹbịnaləs tẹnən ụnə mịsịǫ ẹdụkẹtịbə mǫl ịmpụrtan. ụn nẹ́n ǫ ụnə nẹnə kẹ máy ẹndẹbịnịn rẹ́s sẹ sẹntən ẹgụlụnat pẹr lẹ rịalẹz dẹlz ạltɹəs, ẹ l ẹskụlta kadə sụlụsịǫ, k éz ụn dịzbẹɹat, y ẹs fịksən ẹn lụ pɹụpụzat, ẹkụstụmans- ẹ lẹ mẹtafụɹə y ẹ lẹ kụmpẹɹẹsịǫ dẹ mẹnẹɹə rạpịdə.

nụbẹllịstịkə pụpụlar *rụsẹndụ sẹ·rə ị pẹjẹs*

ELL PARLA

Anit eixí de casa teva, aimía,[1]
tot neguitós i malcontent de mi.
Que coses que et vaig dir que no volía!
Que coses vaig callar, volent-les dî!
Al matí el malestâ encara em durava.
Era un matí emplujat com pel febrer.
Déu meu! aquest hivern que mai s'acaba!
i aquesta primavera que no ve!
He trobat els passeigs arreu fangosos,
sadollats per la pluja de la nit;
els brots tendres brillaven temerosos
al bell damunt del fosc brancatge humit;
i tot d'una, volant a la ventura,
com lleu companya de mon greu afany,

ęl parlə

ęnịt ęcị dę ka·zə tęb-, əịmịə,[1]
tọd nęgịtọz ị màlkụntẹn dę mị.
kę kọ·zəs kę d báĵ dị kę nó bụlịə!
kę kọ·zəz báẽ kęla, bụlęnləz dị!
ęl mętị l męlęsta -ṅkaɹę m dụɹaƀə.
ęɹə ụm mętị -mplụjat kọm pęl ţęƀɹę.
dęụ męụ! ękęst ịƀęrn kę máị s ękabə!
y ękęstə pɹịmęƀęɹə kę nọ ƀẹ!
ẹ tɹụbat ęls pęsęjd ęrẹu ţęṅgọ·zụs,
sędụlat pęr lę plụ·jə dę lę nịtt;
ęlz bɹọt tęndɹəz bɹịlaƀən tęmęɹọ·zụz
ęl bẹl dęmụn dęl ţọsk bɹęṅkaĵĵ- ụmịtt;
ị tọd d ụnə, bụlan ę lę ƀęntụɹə,
kọm ḷẹụ kụmpaʋə dę mụṅ gɹẹw ęfaʋ,

1) Forme poétique ou littéraire.

he vist creuar l'espai, balba, insegura,
la primera oreneta d'aquest any.
Jo l'he vist arribar, vola que vola,
fins al balcó del blanc palau discret,
i allí aturar-se, arrupideta i sola,
guaitant poruga i tremolant de fret:
guaitant poruga les desertes planes
del cel desemboirant-se lentament,
enyorant-hi el volar de ses germanes,
que ha deixat endarrera incautament.

ELLA

També ha vingut, pobre aucellet,
tot arraulit,
a mon balcó cercant redós.
Mes jo li he dit:

ę bịs kɹęwa l ęspaị, bạlbə-, ịnsęgụɹə,
lę pɹịmęɹə ụɹęnętə d ękęst áụ.
jọ l ẹ bist- ęrịba, bọlə kə bọlə,
fịnz ęl bęlkọ dęl blán pęlạụ dịskɹętt,
y ęlị· ętụɹars- ęrụpịdętə ị sọlə,
gụəịtan pęɹụgə ị tɹęmụlan dę fɹętt.
gụəịtan pęɹụgə lęz dęzęrtəs planəz
dęl sęl dęzęmbụịɹansə léntəmèn,
ęvụɹantị l bụla dę sę jęrmanəz
k á dęcat ęndęręɹə ịnkạụtəmèn.

ęlə

tęmbę ę bịngút, pọbɹ- ęụsęlęt,
tọt ęręụlịt,
ę mụm bęlkọ sęrkan rędọs.
męj jọ lị ẹ dịt:

— No temis ja lo que és passat,
aixeca el vol:
el cel és blau, els arbres verds,
i brilla el sol. —
Així mateix dic a l'aimat.[1]
— Oblida ahir:
Digue'm avui amb cor lleuger
lo que em vols dir.

ELL

Com asserenes mon neguit!
com fuig mon dol!
Ets el cel blau, ets l'arbre verd,
ets el meu sol.

Poesies : Claror JOÁN MARAGALL

— nǫ tęmij já lụ kés pęsat,
ęcękę l ƀǫ́l:
ęl sę́l ęz ƀlą́ụ, ęlz aƀɹəz ƀę́rz
ị ƀɹịlę l sǫ́l. —
ęcị mętej dịk ę l ęịmat:[1]
— ụƀlịd- ęị:
dịgəm ęƀụị, ęm kǫ́r lęụję,
lụ kę m bǫlz dị.

ęl

kǫ́m ęsęɹęnəz mụn nęgịt!
kǫ́m fụ́ị mụn dǫ́l!
ędd ęl sę́l ƀlą́ụ, ęd l aƀɹə ƀę́rt,
ędd ęl męụ sǫ́l.

pụęzịəs : klęɹǫ *jụan męɹęgal*

1) Forme poétique ou littéraire.

* * *

El territori de llengua catalana és, en part, continental, i, en part, insular, i comprèn una extensa regió oriental de la península ibèrica o hispànica i les illes adjacents; això sense comptar la colonia d'Alguer, en l'illa de Sardenya, on la llengua nostra, parlada des de la fundació d'aquella, està en contacte, per superposició, amb l'italiana, i, per juxtaposició, amb la sarda.

El territori continental de la llengua catalana comprèn el principat de Catalunya, el regne de Valencia i les antigues regions del Rosselló, Conflent, Vallespir, Capcir, Cerdanya i Andorra. El territori insular comprèn l'agrupament de les illes Balears.

. . . . . .

Les fronteres del territori continental català són : al nord, els departaments francesos de l'Aude i de l'Ariège, ocupats per agrupaments de població parlant dialectes llengadocians, i la Vall

---

* * *

ęl tęrịtọɹị dę ḷẹṅguə kętęlanə ẹz, ęm pár, kụntịnęntạḷ, y ęm párt, ịnsụlar, ị kụmpɹęn ụn- ęstęnsə rẹjịọ ụɹịęntạḷ dę ḷę pęnịnsụḷə ịbęɹịkə w ịspanịkə ị ḷęz ịḷəz ęĵĵęsęns; ęęọ sęnsə kụmta ḷę kụḷọnịə d ęḷgę, ęn l ịḷę dę sęrdęnə, ọn ḷę ḷẹṅguə nọstɹə, pęrladə dęzdə ḷę fụndęsịọ d ękęḷə, ęsta ṅ kụntaktə, pęr sụpęrpụzịsịọ, ęm l ịtęḷịanə, ị pęr jụkstępụzịsịọ, ęm ḷę sardə.

ęl tęrịtọɹị kụntịnęntạḷ dę ḷę ḷẹṅguə kętęlanə kụmpɹęn ęl prịnsịpad dę kętęḷụnə, ęl rẹṅnə dę bęḷęnsịə, ị ḷęz ęntịgə rẹjịọnz dęl rụsęḷọ, kụmflęn, bàḷęspị, kępsị, sęrdanə, y ęndọ·rə. ęl tęrịtọɹ- ịnsụlar kụmpɹęn l ęgɹụpẹmẹn dę ḷęz ịḷəz bęḷęars.

. . . . . .

ḷęs fɹụntęɹəz dęl tęrịtọɹị kụntịnęntạḷ kętęla sọ́n : ęl nọ́rt, ęlz dępęrtęmens fɹęnsẹ·zụz dę l ọ:d ị dę l ạryẹ:j, ụkụpatt pęr ęgɹụpẹmẹnz dę pụbblęsịọ pęrlan dịęḷęktəz ḷẹṅgędụsịans, ị ḷę bạ́ḷ d ęɹan, pęrtẹnẹn pụ́lị-

d'Aràn, pertanyent políticament a la Catalunya espanyola i habitada per poblacions que parlen un dialecte gascó; a l'oest i sud les provincies espanyoles d'Osca, Saragossa, Terol, Cuenca, Albacet i Murcia, els habitants de les quals parlen varietats de la llengua castellana; al sud-est, est i nord-est, el Mediterrani.

. . . . . .

Es veritat que dins el territori delimitat com a tal hi han alguns petits nuclis de població lingüísticament diferents : dins el regne de Valencia hi ha enclavades algunes petites regions on se parla una varietat castellana aragonesa; al departament dels Pireneus Orientals hi ha el cantó de Fonolleda, on se parla una varietat llenguadociana. Emperò la reducció implicada per aquest fet ve sobradament compensada pels aragonesos limítrofs que parlen català.[1]

Catalonia : Catalunya trilingüe JOAQUIM CASES CARBÓ

---

tikemèn e le ketelun- espeuole, y ebitade per pubblesions ke parlen un dielektə gesko; e l uest i súd les prubinsiəz espeuoləz de oskə, seregosə, terol, kueñkə, elbeset i múrsiə, elz ebitanz de les kuals parlən bəriętad de le leñguə kestelanə; el sudest, est i nordést, el mediterani.

. . . . . .

ez bəritat ke dinz el terītorī delimitat kom e tál i án elguns petid nukliz de pubblesio liñguistikemèn diferens : dinz el reñnə de belensiə y á -ñklebadəz elgunəs petitə rejionz ón se parlə unə bəriętat kestelan- eregunę·zə; el depertemen dels piręneuz urientalz i á l kento de funulędə, ón se parlə unə bəriętad leñgedusianə. empero le redukso implikadə pər eket fed bé subradəmèn kumpensadə pelz ereguneˈzuz limitrofs ke parlən ketela.

ketelonia : ketelunə tuiliñguə *juekim kaˈzəs kerbo*

1) Revu par l'auteur.

CALA GENTIL

Sobre la cinta de blanca arena,
que besa una aigua de cèlic blau,
grans pins hi vessen a copa plena
olor de bàlsem, ombra serena,
remor suau...
Oh dolç estatge de bellesa i pau!

Un aquí troba la llum més clara,
les colors[1] varies de to més viu;
pura delicia de tot s'hi empara,
i sol o lluna mostrant la cara,
tot hi somriu...
Oh de mos càntics inefable niu!

1) *els colors varis.*

---

kạlə ję́ntịl

sǫbɹə lę sịntə dę bl̀aṅk- ęɹęnə
kę bę·zę ụn aigụə dę sęlịg bl̀ạ́ụ,
gɹáns pịnz ị bęsən, ę kǫpə pl̀ęnə,
ụl̀ǫ dę bạl̀səm, ǫmbɹə sęɹęnə,
r̄ęmǫ sụaụ...
ǫ́ dǫ́lz ęstaf̂f̂ə dę bęlę·zə ị pạụ!

ụ́n, ękị, tɹǫbə lę lụ́m mę́s kl̀aɹə,
lę́s kụl̀ǫz baɹiəz[1] dę tǫ́ mę́z bịụ;
pụɹə dęlịsịə dę tǫ́t s ị ęmpaɹə,
ị sǫ́l ǫ lunə mụstɹan l̀ę kaɹə,
tǫ́t ị sụmr̄ịụ...
ǫ́ dę mụs kantịgs ịnęfabbl̀ə nịụ!

1) *ęls kụl̀ǫz baɹịs.*

Per puigs i serres s'acaramulla
frondós boscatge de verd etern,
que eixa floresta de varia fulla
la tardor trista mai la despulla
ni el fret hivern...
Oh Paradís que apar[1] al món extern!

Si aquí s'acosta qualque[2] mal dia
de nuvolades amb negre estol,
sols hi duu tendra melancolía,
com una verge sense alegría
que en pau se dol...
Oh bon refugi de callat consol!

1) *apareix.* — 2) *algún.*

---

pęr pụ́ị̂d ị sę·rəs s ękęɹęmụḷə
ɹụndǫz ƀụskaĵ̂ə dę ƀę́rt ętęrn,
k ęeə ḟḷụɹęstə dę ƀaɹịə ɹụḷə
ḷę tęrdǫ tɹịstə máị ḷę dęspụḷə,
nị ḷ ɹụ́ęt ịƀęrn...
ǫ́ pęɹędịs k ępaɹ[1] ęḷ mǫ́n ęstęrn!

sị ękị s ękǫstə kụạḷkə[2] mạḷ dịə,
dę nụƀụḷadəz ęm nęgɹę -stǫḷ,
sǫ́lz ị dụ́ tęndɹə męḷęńkụḷịə,
kǫm ụnə ƀęrjə sęns- ęḷęgɹịə
k ęm pạ́ụ sę dǫ́ḷ...
ǫ́ ƀǫ́n ręfụ·jị dę kęḷat kụnsǫ́ḷ!

1) *ępęɹęc.* — 2) *ęḷgụn.*

Aquí, ben jove, pensí abrigar-hi
un niu d'humana felicitat:
després la tomba vaig somiar-hi
aón tindría més solitari
repòs més grat...
Oh lloc per vida i mort fantasiat!

Es que en la calma de tals paratges
tan dolç és viure, veure i sentir,
i vora l'aigua de purs miratges,
al ritme eòlic d'aquestes platges
tan dolç dormir!
Mes jo tal sort jamai dec posseir.

Què hi fa? D'aquesta cala opalina
prou el misteri n'hauré gustat,
mentre ara, a l'hora que el sol declina,

ękị, béụ jọƀə, pęnsị ę̀ƀɹigaɹị
ụ́n nịụ d ụmanə fęlị̀sịtat:
dęspɹęz lę tọmbə báė ṭụmịaɹị,
ęọn tịndɹịə, méz sụlị̀tɹaɹị,
rę̄pọz méz gɹát...
ọ́ lọ̀k pęr bịdə ị́ mọ́r fęntęzịatt!

ė́s kę n lę kạlmə dę tạ̀ls pęɹaj̀j̀əs
tán dọ̀lz ė́z ƀịụɹə, ƀęụɹə ị́ sęntị,
ị́ ƀọɹə l aịgụə dę pụrz mịraj̀j̀əs,
ęl rı̄dm- ęọlịg d ękęstəs plaj̀j̀əs
tán dọ̀lz dụrmị!
męj jọ́ tạ̀l sọ́r jęmaị́ dė́k pụsęị.

kę́ ị́ fá? d ękęstę kạlə ụpęlịnə
pɹọ́w ęl mịstęɹị́ n ęụɹę gụstat,
męntɹ- aɹ-, ę l ọɹə kę l sọ̀l dęklịnə,

m'hi sent[1] cor-fondre dins la divina
serenitat...
Oh dolç moment, oh glop d'eternitat!

Poesíes MIQUEL COSTA I LLOVERA

* * *

Nanc!... Aquella primera batallada del cloquer[2] de la parroquia va ressonar pels sots ombrívols com una paraula de misteri que no s'entengués prou bé. Feia tant temps que les campanes restaven mudes, que, al llençar per l'espai el primer mot, semblava que tinguessin enfarfegada la llengua, com un nin quan comença a balbetejar. Mes, a la segona batallada, *naanc!...* la veu del bronzo es va aclarir i, esbategant d'ales aire amunt, volava, corría, s'ei-

1) *sento.* — 2) *campanar.*

---

m ị sẹn[1] kòrfọndɹə dịnz lẹ dịbịnə
sẹɹẹnịtat...
ọ dọ̀lz mụmẹn, ọ gl̀ọb d ẹtẹnịtatt!

pụẹzịəs *mịkẹl̀ kọstə ị lụbẹɹə*

* * *

náñ!... ẹkẹlə pɹịmẹɹə bẹtẹladə dẹl̀ klụkẹ[2] dẹ lẹ pẹrọkịə bá rẹsụna, pẹl̀ sọ̀dd ụmbɹịbụls, kọm ụnə pẹɹaụlə dẹ mịstẹɹị kẹ nọ̀ s ẹntẹñgẹs pɹọ̀ụ bẹ. jẹyə tán tẹ̀ms kẹ lẹs kẹmpanə rẹstabən mụdəs, k ẹl̀ lẹnsa pẹr l ẹspay ẹl̀ pɹịmẹ mọ̀t, sẹmblabə kẹ tịñgẹsịn ẹmfẹrfẹgadə lẹ lẹñguə, kọ̀m ụn nịn kụañ kụmẹns- ẹ bẹl̀bẹtẹja. mẹz, ẹ lẹ sẹgonə bẹtẹladə, náñ::!... lẹ bẹụ dẹl̀ bɹọnzụ z bá· -klẹɹị, y ẹzbẹtẹgan d aləz aịɹ- ẹmụn, bụlabə, kụrịə, s ẹcẹm-

1) *sẹntụ.* — 2) *kẹmpẹna.*

xamplava per tots indrets, fins a fer-se entendre al cap d'enllà de les timberes i al fondo més fondo dels avencs. Cada toc acompassat de la campana major era com una alenada de vida, tebia, suau, amorosa, que anés desglaçant a poc a poc l'ensopiment de les nits eternes.

Però això encara no componía res per lo que va fer la campana xica... perquè, tant bon punt va començar la cridoria alegroia del tritlleig, allavores sí, que tot va aixeribir-se ben depressa. L'herbei emperesit, que fistonava els reguerots, se deixondía de sobte, espolsant-se les gotes de rosada. De les bardisses n'eixíen els aucells a munions, tot xisclant i xiuxiuejant, aturrullats pel baladreig del cloquer. Per l'espessor de les boscuries tristes, mortes de sòn i de fret, s'hi entafuraven els repics bellugadiços, fregant-se pels arbres i pessigollant les fulles, com si, a copia de refrecs i pessigolles, volguessin desentumir l'arrauliment de les soques balbes i dels brancatges emboirats.

Després, l'alegre cridoria trascava amunt, ben amunt, enfilant-se cap als cingles, als turons, i als espadats, fins a coronar amb sorolls de joia tot el cèrcol de muntanyes negres que emparedaven

---

plaba per tódd indaelt, finz e fers- entenda- el káb d enla de les timbeaez, i el fondu més fondu delz ebeñs. kade tók ekumpesad de le kempane meio eae kom un- elenade de bide, tebie, suau, emuaoze k enez dezglesan e pók e pók l ensupimen de lez nidd eternes.

peao geo eñkaae no kumpunie rés per lu ke bá fé le kempane eike... perke, tán bom pún bá kumensa le kaidoai- elegaoye del taillées, eleboae si ke tód bá• -eiaibirse ben depaese. l erbey empeaezit, ke fistunabe l regeaodd, ez decundie de soptə, espulsansə lez gotəz de ruzadə. de lez berdisəs n eeien elz euselz e munions, tóé éisklan i eiueiwejan, eturulat pel belédaeî del klukə. per l espeso de lez buskúaiəs taistəz, mortəz de són i de faét, s i entefuaaben el repigz belugedisus, faegansə pelz abaəz i pesigulan les fuləs, kom si, e kopie de refaegz i pesigoləz, bulgesin dezentumi l ereuliimen de le sokəz balbəz i delz baeñkajîəz embuiaatt.

desparez, l elegae kaidoaie taeskab- emun, bén emun, emfilansə káp el siñgləz, els tuaonz, i elz espedatt, finz e kuauna• m suaolz de joya tót el serkul de muntanəz negaəs k empeaedaben el sótt. i kuán le remo de

el sot. I quan la remor de vida va arribar arràn de les casetes mig enrunades que componíen el veïnat, a tot-hom feia estranyesa el bell brogit.

Els sots feréstecs, X — RAIMÓN CASELLAS

MESSIDOR

Es juny! Es juny!
Ja canta la guatlla:
la falç en el puny,
la dalla a l'espatlla.
Es juny!

Es juny! Es juny!
El blat no té espera:
ja arriba de lluny
la colla feinera.
Es juny!

Es juny! Es juny!
Llampeguen les dalles:
la plana retruny
de cants i rialles.
Es juny!

Es juny! Es juny!
L'aucell no pidola:
intrèpid s'esmuny
i el camp espigola.
Es juny!

Odes serenes

ƀidə ƀá· -rīƀa· rən dę ḷęs kęzętəs mīĵĵ ęnrūnadəs kę kumpuniən ęḷ ƀęinat, ę tutom ĵęy- ęstɹęvę·zə ḷ béḷ ƀɹuĵitt.

ęḷ sóḷ ĵęɹęstəks, kępituḷ dęzę — *rəimon kęzęḷəs*

męsido

éj júu! éj júu!
ja kantə ḷę guaḷḷə;
ḷę ĵálz ę n ęḷ púu,
ḷę daḷ- ę ḷ ęspaḷḷə.
éj júu!

éj júu! éj júu!
ęḷ ƀlad no té -spęɹə;
ja· -rīƀə dę luu
ḷę kołə ĵęinęɹə.
éj júu!

éj júu! éj júu!
ḷęmpęgən ḷęz daḷəs;
ḷę planə rętɹuu
dę kánz i rialəs.
éj júu!

éj júu! éj júu!
ḷ ęusęḷ no pidołə;
intɹępit s ęzmuu
i ęḷ kám ęspigołə
éj júu!

ołə(s) sęɹęnəs

*

De la selva en la quietut
se sent un aglà caigut
que de fulla en fulla truca,
fins que ofega el cop fatal
el rebroll primaveral
que vesteix l'arrel caduca.

Després cau un altre aglà,
i enllà un altre... i més enllà...
i ara i sempre i a tota hora;
i aquest truc seguit, seguit,
aquest colpeig repetit
d'estalactita que plora,

---

*

dę lę sęlbę n lę kiętụt
sę sén ụn ęgla kęigụt
kę dę fụlę m fụlə tuụkə,
fins k ụfęgę l kọ́p fętạl
kę bęstęj l ęrę́l kędụkə.

dęspuęs kạ́:- ụn ạltu- ęgla,
y ęnla ụn ạltuə... ị́ méz ęnla...
y auə ị́ sęmpuə y ę tọtọuə;
y ękęt tuụ́k sęgịt, sęgịt,
y ękęt kụlpęj̃ rępętịt
d ęstęlęktịtə kę plọuə,

sembla el tic-tac dolorós
d'un rellotge misteriós
enfonyit en la bosquina
que, igualment aquí que arreu,
va cantant a mitja veu:
— Tot parteix... tot cau... tot fina...

Liliana, preludi — APELES MESTRES

TRISTES

L'altra nit vaig somniar
que dolça la mort pujava
per ma escala a poc a poc
fins que en ma porta trucava,
mes que, a l'obrir-la amatent,
la mare en son lloc trobava;
i, a l'estrènyela en mon pit,
amb quin greu me despertava!

---

sɛmblɛ l tiktag dulurɹoz
d un rɛlɔʃʃə mistɛɹiɔz
ɛmfunit ɛn lɛ buskinə,
kə igualmén ɛki k ɛrɛu
bá kɛntan ɛ miʃʃə bɛu:
— tɔt pɛrtɛɛ... tɔt kau... tɔt finə...

liliənə, prɛludi — *ɛpɛləs mɛstrəs*

tristəs

l altrə nid báê tumia
kɛ dɔlsə lɛ mɔr pujabə
pɛr mɛ -skal-, ɛ pɔk ɛ pɔk
fins kɛ m mɛ pɔrtɛ trukabe;
mɛs k ɛ l urirl- ɛmɛtɛn,
lɛ marɛ n sun lɔk trubabə;
y ɛ l ɛstrɛnəlɛ m mum pit,
jɛm kin gaɛu mɛ dɛspɛrtabə!

*

Les dònes que tenen l'aire
de la mare de ma vida,
la cabellera cendrosa,
i vesteixen com vestía,
glatint-me el cor d'enyorança
les vaig seguint amb la vista,
i elles ni menys se n'adonen
que ha passat qui les estima.

*

A la casa de mos pares
mai més hi podré tornar:
tot en ella, quan hi entro,
darrera meu va mirant:

---

*

lęz dǫnəs kę tęnən l aiɹə
dę lę maɹə dę mę ƀidə,
lę kęƀęlęɹə sęndɹǫ·zə,
i ƀęstęcən kǫm ƀęstiə,
glętinmę l kǫ́r d ęnuɹansə,
lęz ƀáê tęgin ęm lę ƀistə,
y ęləz ni méu sę n ędǫnən
k á pęsat ki lęz ęstimə.

*

ę lę ka·zə dę mus paɹəs
mái méz i pudɹę turna;
tǫt, ęn ęlə, kuán i ęntɹu,
dęręɹə méu ƀá miɹan:

com cada estiu, tot espera
als pares, que no entren pas.

Ja l'àlber, cobert de fulles,
s'engronxa sobre el terrat;
ja en lo porxo i les teulades
escotxeguen los pardals;
ja l'abella remorosa
volta en la parra el moscat.

A la casa de mos pares
mai més hi podré tornar:
planteu una eura que creixi
en finestres i portals,
i adintre deixeu que visquen
aire i records del passat.

Poesíes ANGEL GUIMERÁ

---

kǫm kadə ịstịụ, tǫ́t ẹspẹɹə
ẹ̀ls paɹəs kẹ nǫ̣ ẹntɹən pás.

ja l̀ ạlbə kụbẹr dẹ fụlə(s)
s ẹǹgɹǫụẹə sǫbɹẹ l̀ tẹr̄at;
já ǹ lụ pǫrẹụ ị̀ lẹs tẹụ̀ladəs
ẹskụ́ệẹgən lụs pẹrdạ̀ls;
já l̀ ẹbẹ̀lə r̄ẹmụɹǫ·zə
bǫ̀lə ǹ lẹ pa·r̄ə l̀ mụskatt.

ẹ̀ lẹ ka·zə dẹ mụs paɹəz
máị̀ méz ị̀ pụdɹẹ tụrna:
pl̀ẹntẹ· ụn ẹụɹə kẹ kɹẹẹị̀
ẹm fịnẹstɹəz ị̀ pụrtạ̀lz,
ị̀ ẹdịntɹə dẹẹẹụ kẹ bịskən
aịɹə ị̀ r̄ẹkǫrz dẹ̀l pẹsatt.

pụẹzịəs *aụjə̀l gịmẹɹa*

* * *

S'esqueia la Coma a sol-ponent, dins d'una fondalada tranquil·la i apacible, encara que un xic tristota pel to negrós que donava a les vessants l'espès alzinar que les coronava. Pel galze de les vessants corría una riera sense nom que regava l'horta de l'hisenda i alguns pollancres d'extremada alçaria. La vessant de ponent, abans d'arribar a l'aigua, s'aplanava, formant dalt de la riera com un graó esgaiat que tindría ben bé una trentena de jornals. Al mig hi havía la masía, una casa de pagès, de teulada a dues vessants; l'era als seus peus, dins del barri, que una esberlada porta de fusta tancava. Un balcó tan llarg com el davanter dava esbarjo al primer pis, i, sense ordre ni concert, unes quantes construccions miserables s'arrapaven a l'entorn de l'edifici per a l'allotjament de les besties i per a altres serveis secundaris. El primer pis era ben bé l'allotjament del senyor : per la part del davant dominava tota l'horta, estesa als seus peus com esplèndid tapiç moradenc, llistat de verd en oposats sentits; més amunt, els camps; i, més amunt

---

* * *

s ęskęya lę kọm- ę sọlpụnén, dịnz d ụnə fụndęladə tɹęńkịllə y ępę-sịbblə, ęńkaɹə k ụy ęịk tɹịstọtə, pęl tọ nęgɹọs kę dụnab- ę lęz bęsanz l ęspęz ęlzịna kę lęs kụɹụnabə. pęl gạlzə dę lęz bęsans kụrịę ụnə rịęɹə sęnsə nọm, kę ręgabə l ọrtə dę l ịzęndə y ęlgụns pụlańkɹəz d ęstɹęmad-ęlsaɹịə. lę bęsan dę pụnęn, ębanz d ęrịba· l aigụə, s ęplęnabə, fụrman dạl dę lę rịęɹə kọm ụń gɹęọ ęzgęyat kę tịndɹịə bęm bę ụnə tɹęntęnə dę jụrnạlz. ęl mịjj ị ębịə lę męzịə, ụnə ka·zə dę pęjęz, dę tęụlad- ę dụəz bęsanz, l ęɹ- ęl sęụs pęụz, dịnz dęl ba·rị, k ụn- ęzbęrladə pọrtə dę fụstə tęńkabə. ụm bęlkọ tán lár kọm ęl dębęntę dab- ęzbarjụ ęl pɹịmę pịs, ị sęns- ọrdɹə nị kụnsęrt ụnəs kụantəs kụnstɹụksịons mịzęɹabblə s ęrępa-bən ę l ęntọrn dę l ędịfịsị, pęr l ęlụjjęmęn dę lęz bęstịęz ị pęɹ ạltɹə sęrbęị sękụndaɹịs. ęl pɹịmę pịz ęɹə bęm bę l ęlụjjęmęn dęl sęụọ : pęr lę pár dęl dęban, dụmịnabə tọtə l ọrtə, ęstę·z- ęl sęụs pęụs kọm ęsplęndịt tępịz mụɹędęń, lịstad dę bęrt ęn ụpụzat tęntịtị; méz ęmụn, ęls kamz, ị méz

encara, la vinya, cobrint amb aire desmaiat els primers geps de la muntanya. Per la part del darrera, la costa s'accentuava ràpidament, i, de la carena a baix, l'amo podía ovirar les ombrívoles interioritats d'aquell bosc ferreny que semblava lliscar a pleret i cautelós cap a la plana. Als seus peus, i bé als seus peus, hi tenía l'amo el servei, el bestiar i l'aviram, que escatainava tot el dia pels pallers, arreus i llenya de dins del barri.

L'escanya-pobres, III — NARCÍS OLLER

* * *

La pobre mare, que ja és velleta, s'enterneix al veure'm arribar després d'un any d'ausencia; lo pare fa el distret quan li prenc la mà per besar-la, i em pregunta coses indiferents per desvanèixer les llàgrimes que li humitegen los ulls. La jove, amb sa criatura de mamella, surt a saludar-me; i els petits me rodegen i m'estiren dels faldons o m'agafen per les cames, i molt alegrois criden tots a l'hora,

---

ɛmʉn ɛ̀ŋkaɹə, lɛ̨ biʋə, kʉbɹi̯n ɛmb ai̯ɹə dɛ̨zmɛ̨yat ɛ̨ls pɹi̯mɛ̨ jɛ̀bz dɛ̨ lɛ̨ mʉntaʋə. pɛ̨r lɛ̨ pár dɛ̨l dɛ̨rɛ̨ɹə, lɛ̨ kɔ̨stə s ɛ̨ksɛ̨ntʉəbə rápi̯dɛ̨mèn, i̯ dɛ̨ lɛ̨ kɛ̨ɹɛ̨n- ɛ̨baj, l amʉ pʉdi̯ə ʉbi̯ɹa lɛ̨z ʉmbɹi̯bʉləz i̯ntɛ̨ɹi̯ʉɹi̯tad d ɛ̨kɛ̨l bɔ́sk fɛ̨rɛ̨ʋ, kɛ̨ sɛ̨mblabə li̯ska, ɛ̨ pleɹɛ̨t i̯ kɛ̨ʋtɛ̨lɔs, káp ɛ̨ lɛ̨ planə. ɛ̨l sɛ̨ʋs pɛ́ʋz, i̯ bɛ̀n ɛ̨l sɛ̨ʋs pɛ́ʋs, i̯ tɛ̨ni̯ə l amʉ l sɛ̨rbɛ̨i̯, ɛ̨l bɛ̨sti̯a, i̯ l ɛ̨bi̯ɹam, k ɛ̨skɛ̨tə i̯nabə tɔ́t ɛ̨l di̯ə pɛ̨lz pɛ̨lɛ̨z, ɛ̨rɛ̨ʋz i̯ lɛ̨ʋə dɛ̨ di̯nz dɛ̨l ba·ri̯.

l ɛ̨skaʋɛ̨pɔ́bɹəs, kɛ̨pi̯tʉl tɛ̨rsɛ̨ — *nɛ̨rsi̯s ʉlɛ̨*

* * *

lɛ̨ pɔ̀bɹə maɹə, kɛ̨ já -z bɛ̨lɛ̨ta, s ɛ̨ntɛ̨rnɛ̨j ɛ̨l bɛ̨ʋɹəm ɛ̨rɛ̨i̯ba dɛ̨spɹɛ̨z d ʉn áʋ d ɛ̨ʋzɛ̨nsi̯ə; lʉ paɹə fá l di̯stɹɛ̨t kʉan li̯ pɹɛ̨ń lɛ̨ má pɛ̨r bɛ̨zarlə, y ɛ̨m pɹɛ̨gʉntə ko·zəz i̯ndi̯fɛ̨ɹɛ̨ns, pɛ̨r dɛ̨zbɛ̨nɛ̨ɛə lɛ̨z lɛ̨gɹi̯məs kɛ̨ li̯ ʉmi̯tɛ̨·jən lʉz úls. lɛ̨ jɔ̀bə, ɛ̨m sɛ̨ kɹi̯ɛ̨tʉɹə dɛ̨ mɛ̨mɛ̨lə, súrt ɛ̨ sɛ̨lʉdarmə; y ɛ̨ls pɛ̨li̯tɛ̨d mɛ̨ rʉdɛ·jən i̯ m ɛ̨sti̯ɹən dɛ̨ls fɛ̨ldɔns, ɔ m ɛ̨gafən pɛ̨r lɛ̨s kaməs, i̯ mɔ́l ɛ̨lɛ̨gɹɔi̯s kɹi̯dən tɔ́dd ɛ̨ l ɔɹə, ɛ̨m lʉ káp ɛ̨lsat i̯ bɔi̯ mi̯ɹanmə : i̯éz

amb lo cap alçat i boi mirant-me : — Es l'oncle, és l'oncle. — Jo els alço un per un, els petonejo commogut, i casi bé m'escapen les llàgrimes al veure l'alegría que produeix ma arribada.

Aqueix és per a mi lo ditxós començament de la festa, i ben segur que no sento altre goig més pur ni més amable cap més dia. Després entra l'hereu, que ve de donar una mirada als treballadors que ocupa en les nostres terres. ¡Si el vegésseu,[1] quin pillardaç és! ¡que guapo i ben plantat! ¡com se sembla al pare, i que bé representa la seva autoritat! Jo só el seu fillol, i sento que m'estima com a pare i padrí ademés d'estimar-me com a germà. Aixins que em veu m'abraça carinyosament, i, com la mare, desseguit pensa que he de berenar o fer beguda.

Lo que resta de tarda em passa sens saber com, anant d'un cap a l'altre del poble recollint per tot arreu amistosos saludos, galanes ofrenes de les noies, que totes volen que faci beguda, i dels jaios, que també em conviden, i, caragolant un cigarro, em

1) Moins usité que *veiésseu*.

---

l ǫńklə, -z l ǫńklə! yǫ ęlz ąlsụ ụ́n pęɹ ụ́n, ęls pęlụnę·jụ kụmmụgụ́t, ị ka·zị bę́ m ęskapən lęz ląɹịməz, ęl̀ bęụɹə l ęlęgɹịə kę pɹụ́dụęj m ęr̄ịbadə.

ękęj és pęr mị lụ dịčęǫs kụmęnsęmęn dę lę fęstə, i bę́n sęgụ kę nǫ sęntụ ąl̀tɹə gǫ́ĵ més pụ́r nị méz ęmabblə káb męz dịə. dęspɹęz, ęntɹə l ęɹęụ, kę bę́ dę dụna ụnə mịɹad- ęls tɹębęlędǫs kę ụkụp- ęn lęz nǫstɹəs tę·r̄əs. ¡sị l bęjęsęụ[1] kịn pịlęrdaz ęs! ¡kę gụapụ ị bę́m pl̀ęntat! ¡kǫ́m sę sęmbl- ęl pɹaə, ị kę bę r̄ępɹęzęntə lę sęb- ęụtụɹịtat! jǫ́ sǫ́ l sęụ fịǫl, ị sęntu kę m ęstịmə kǫm ę pɹaə ị pędɹị, ędęmęz d ęstịmarmə kǫm ę jęrma. ęcịns kę m bę́ụ m ębɹasə kęɹịụǫ́·zemèn, ị kǫm lę mɹaə, dęsęgịt pęnsə k ę́ dę bęɹęna ǫ fę́ bęgụdə.

lụ kę r̄əstə dę tardə ęm pasə sęnse sębę kǫ́m, ęnan d ụṅ káp ę l ąl̀tɹə dęl̀ pǫbblə r̄ękụlịn pęr tǫ́t ęr̄ę́ụ ęmịstǫ·zụ sęlụdụs, gęlanəz ụfɹęnəz dę lęz nǫyəs kę tǫtəz bǫl̀ən kę fasị bęgụdə, ị dęl̀ jayụs kę tęmbę m kụm-

1) Moins usité que *bęyęsęụ*.

parlen de la collita, del catastre, dels mals temps que es passen; i, de casa en casa, en entretinguda conversa em passa el temps, fins que és hora d'anar a retiro.

Quadros populars, La festa major — EMILI VILANOVA

LOS DOS VELLS

Ja lo sol se n'és anat:
la oreneta
l'últim cant ha refilat,
i un vellet i una velleta
a l'escó s'han assentat.

A la plaça, lo jovent
fa ballades,
i, a la llar, lo sò se sent
de les notes acordades
que la gralla dóna al vent.

---

bidən, i kergulan un siga·ru em parlən de le kulitə, delketastuə, delz mals téms ke s pasən; i de ka·z- eù ka·zə, en entuetinguda kumbersə, em pase l téms fins k éz ouə d ena· retiuu.

kuaduus pupulars, le festə mejo — *emili bilenobə*

luz dóz bels

já lu sól se n éz enat:
le uuenetə
l ultim kán é refilat,
y úm beleet i unə beletə
e l esko s én esentatt.

e le plasə, lu juben
tá beladəs,
y e le lár, lu só se sén
de lez notəz ekurdadəs
ke le gualəə don- el ben.

Lo vellet sospira i diu:
— Jovinença,
més ardenta que el caliu! —
La velleta calla i pensa,
calla i pensa; mes somriu.

Lo vellet, a sa muller,
que se'l mira,
diu : — Que hermosa que vas ser! —
Ara es ella qui sospira
i mormola : — Què hi vols fer! —

Ella diu : — Freda és la nit:
fa glaçada. —
I s'acosta al seu marit.
— Es ben llarga, la vetllada! —
ell mormola, mig dormit.

---

lu bełet suspiɹə, i diu:
— jubinensə,
méz ęrdentə kę l kęliu! —
lę bełetə kalə i pensə,
kalə i pensə, mę(s) sumrīiu.

lu bełet, ę sę mułę
kę sę l miɹə,
diu: — k ęrmó·zə kę bás sę! —
aɹę ęz ęlə ki suspi·ɹə
i murmolə : — kę i bólls fę! —

ęlə diu : — fɹędę ęz lę nit:
fá glęsadə. —
i s ękost- ęl sęu męɹitt.
— ęz bęu largə lę bęlladə! —
ęl murmolə, mij durmitt.

— Altres vetlles hem passat —
lo vell pensa —
que molt curtes hem trobat. —
I diu ella : — Jovinença!
sols memories m'has deixat! —

De la gralla porta el vent
la sonada,
i la vella, dolçament,
taral·leja la tonada
de la dança que se sent.

Lo vellet, endormiscat,
la ou amb joia,
despertant tot d'un plegat,
i li diu : — ¿Recordes, noia,
que vegades la hem ballat?

Poesíes FREDERIC SOLER

— ạltɹəz bẹlḷəz ẹm pẹsat —
lụ bẹ́ḷ pẹnsə —
kẹ mọ́l kụrtəz ẹm tɹụbatt. —
ị dịw ẹlə : — jụbịnẹnsə!
sọ́lz mẹmọɹịəz m ẹ́z dẹcatt! —

dẹ lẹ gɹalə pọrtẹ l bẹ́n
lẹ sụnadə,
ị lẹ bẹlə, dọ́lsəmẹ̀n,
tẹɹẹllẹ·jə lẹ tụnadə
dẹ lẹ dansə kẹ sẹ sẹ́n.

lụ bẹlẹt, ẹndụrmịskat,
lẹ ọ́w ẹm jọyə,
dẹspẹrtan tọ́d d ụm plẹ̀gatt,
ị lị dịụ : — ¿rẹ̄kọrdəz, nọyə,
kẹ́ bẹgadəz lẹ ẹm bẹlatt? —

pụẹzịəs *fɹẹdẹɹịk sụlẹ*

* * *

(El poeta parla amb la seva mare)

Deixa'm esplaiar amb tu, benvolguda recordança.

Quan morires, vaig creure haver arribat amb un pas a tocar les fites en lo camp de la dolor. ¡Que d'horitzons, més tard, hi he descoberts!... I, de segur, a ton costat no els haguera conegut mai.

*

Som estat[1] *ta tomba viva*, mes ja aquesta tomba s'esbuca...

Els companys, els amics, els records, els pobles aón he viscut, tot lo que ha format ma vida, ja és una llarga processó[2] que retorna del seu curs, i cascú[3] del sèquit, a l'entrar, apaga el llum.

1) *he estat.* — 2) *professó.* — 3) *cadaú, cadascú.*

---

* * *

(ęl̇ pụętə parlə m l̇ę sębə maлə)

dęcəm ęspl̇eya m tụ́, bębmbụl̇gụ́də rękụrdansə.

kụán mụлiлəz, ƀáę́ kлęụл- ębę ęrīƀat, ęmb ụm páz, ę tụka l̇ęs ƒiłəz ęn l̇ụ kám dę l̇ę dụlọ. ¡kę d ụлiddộnz, més tárt, ị ę́ dęskụƀęrs!... ị dę sęgụ, ę tụṅ kụstad nọ́ l̇z ęgęлə kụnęgụ́d̥ mái̇.

*

sọ́m ęstat[1] lę tọmbə ƀiƀə, mę́z já· -kęstə tọmbə s ęzƀụl̇ə...

ęl̇s kụmpaṇs, ęl̇z ęmiǵz, ęl̇ rękọrz, ęl̇s pọbbl̇əz ęont ę́ bịskịt, tọ́d l̇ụ k ę ƒụrmad mę ƀịdə, ja ę́z ụnə l̇argə pлụsęsọ[2] kę rętọrnə dęl̇ sęụ kụ́rs, ị kęskụ[3] dęl̇ sękịt, ęl̇ ęntлa, ępagę l̇ l̇ụm.

1) *ę -stat.* — 2) *pлụƒęsọ.* — 3) *kàdęụ́, kàdęskụ́.*

Els llums del *tenebrari* s'han apagat un per un, manco el teu,[1] que sols s'ha amagat : ara ja no em resta més que el terratrèmol de la mort.

Ajuda'm, i a reveure...

Llibre de la Mort : Llibret d'Aniversaris

* * *

La poesía popular catalana és més per oïda que per llegida. Cada romanç viu dins sa tonada propia, que no sols és el segell que el distingeix, sinó que n'és l'essencia, l'ànima. La lletra, en boca de cantadores cofoies de sa bona veu, tot sovint és una especie d'ossamenta mal lligada, a voltes sens cap ni peus. En saber-ne unes quantes posades i la tornada, ne tenen prou : entregades a l'encís d'aquelles notes, tan senzilles com potents i consiroses, les canten i galegen fent poc cabal de les paraules que hi diuen. Dura encara l'eco del darrer mot de cada responement,

1) *menys el teu.*

ęlz ḷúmz dęl tęnębɹaɹị s ęn ępęgat ụn pęɹ ụn, mańkụ ęl téụ,[1] *kę sọl(s) s a• -męgalt : aɹə, já nọ m rẹstə més kę l tẹ̄rẹtɹẹ́mụl dę lę mọ́rt.*

ęjụdəm, y ę rẹ̄bẹụɹə...

ḷịbɹə dę lę mọ́rt : ḷịbɹęd d ęnịbẹrsaɹịs.

* * *

lę pụęzịə pụpụlar kętęlanə ęz méz pęr ụịdə kę pęr ḷęjịdə. kadə rụmanz bịụ dịn sę tụnadə pɹọpịə, kę nọ sọ́lz ęz ęl sęjęḷ kę l dịstịụjęc, sịnọ́ kę n ęz l ęsęnsịə, l anịmə. lę lętɹə, ęm bọkə dę kęntęḍọɹəs kụfọ•yəz dę sę bọnə bẹ́ụ, tọ́t sụbịn ęz ụn- ęspęsịə d ụsęmęntə mạ́l ḷịgadə, ę bọltə sęns káb nị pẹ́ụs. ęn sębẹrnę ụnəs kụantəs pụzadəz ị lę tụrnadə, nę tęnən pɹọ́ụ : ęntɹęgadəz ęl ęnsịz d ękęləs nọtəs, tán sęnzịləs kọm pụtęnz ị kụnsịɹọ•zəs, lęs kantən ị gęlẹ•jən, jẹ́n pọ́k kębạl dę lęs pęɹạụ̄ləs kə ị dịwən. dụɹ- ęńkaɹə l ękụ dęl dęrẹ mọ́d dę kadə rẹspụnęmęn, kụạl sọ́ pęrlọńgen

1) *mẹ́ụz ęl téụ.*

qual sò perllonguen bella estona, i ja es desitja acurçar[1] la pausa solemnial que separa una posada de l'altra, despertant-se eixa set insaciable, eixa enyorança viva d'oir rependre el cant, per escoltar una vegada més sa melodía tendríssima, que fa somiar de despert dolcíssims somnis.

Romancer popular, Pròleg — MARIÀN AGUILÓ

CANÇONETA AMOROSA

¿Per què em miren tos ulls blaus,
si no em vols, dolça xiqueta?
Si em negues del cor les claus,
per què em miren tos ulls blaus?
Ja que en mon amor no et plaus,
deixa'm tu l'ànima quieta.
¿Per què em miren tos ulls blaus,
si no em vols, dolça xiqueta?

1) *escurçar.*

---

beḷ- ɛstonə, ị já z dɛziĵĵ- ɛkụrsa[1] *lɛ pạụzə sụlɛmnịạl kɛ sɛpaɹɛ ụnə pụzadə dɛ ḷạḷtɹə, dɛspɛrtans- ɛɛə sɛ́t ịnsɛsịabbḷə, ɛ́ɛ- ɛnụɹansə bịḃə, d ụị rɛ̄pɛndɹɛ ḷ kán, pɛɹ ɛskụḷta ụ́nə bɛgadə més sɛ mɛḷụdịə tɛndɹ́ísịmə, kɛ fá sụmịa, dɛ dɛspɛr, dụḷsísịm sɔmnịs.*

rụmɛnsɛ pụpụlar, pɹɔḷəkk — *mɛɹịan ɛgịḷɔ*

kɛnsụnɛt- ɛmụɹɔ·zə

¿pɛr kɛ́ m mịɹən tụz ụ́ḷz ḃḷạụs,
sị nɔ́ m bɔ́ḷz, dɔḷsə ɛịkɛtə?
sị m nɛgəz dɛḷ kɔ́r lɛs kḷ́ạ́ụs,
pɛr kɛ́ m mịɹən tụz ụ́ḷz ḃḷạụs?
já kɛ m mụn ɛmɔr nɔ́ t pḷ́ạụs,
dɛɛəm tụ́ l anịmə kịɛtə.
¿pɛr kɛ́ m mịɹən tụz ụ́ḷz ḃḷạụs,
sị nɔ́ m bɔ́ḷz, dɔḷsə ɛịkɛtə?

1) *ɛskụrsa.*

Quan te mire[1] embadalit,
què em diu ton joiós mig-riure?
¿Per què batega mon pit
quan te mire embadalit?
Si amor per mi no és sentit,
no m'enganyes[2] : deixa'm viure.
Quan te mire embadalit,
què em diu ton joiós mig-riure?

Quan de ton amor tinc set,
canteret[3] sens aigua em portes:
res val eixe[4] canteret
quan de ton amor tinc set.

1) *miro.* — 2) *no m'enganyis.* — 3) *cantiret.* — 4) *eix.*

---

kụán tẹ mịɹ-[1] ẹmbẹdẹḷịt,
kẹ́ m dịụ tụn jụyọz mịj̊ṛ̊ịụɹə?
¿pẹr kẹ́ b̥ẹtẹgə mụm pịt
kụán tẹ mịɹ- ẹmbẹdẹḷịtt?
sị ẹmọr pẹr mị nọ ẹs sẹntịt,
nọ́ m ẹṅgaụəs[2] : ð̃ẹẹcəm bịụɹə.
kụán tẹ mịɹ- ẹmbẹdẹḷịt,
kẹ́ m dịụ tụn jụyọz mịj̊ṛ̊ịụɹə?

kụán dẹ tụn ẹmọr tịṅ sẹ́t,
kẹntẹɹẹt[3] sẹns- aiguẹ m pọrtəs:
ṛẹ́z b̥ạl ẹcə[4] kẹntẹɹẹt
kụán dẹ tụn ẹmọr tịṅ sẹ́tt.

1) *mịɹụ.* — 2) *nọ́ m ẹṅgaụịs.* — 3) *kẹntịɹẹt.* — 4) *ẹc.*

Mes lo vull[1] a troços fet,
com mes esperances mortes:
quan de ton amor tinc set,
cànter[2] sens aigua no em portes.[3]

Mes ai! no, no m'atengau,
ulls de cel, llavis de rosa:
ja que he de ser vostre esclau,
llavis i ulls, no m'atengau.
Vostre dolç mentir me plau,
si no em doneu altra cosa:
mentiu i no m'atengau,
ulls de cel, llavis de rosa!

TEODOR LLORENTE

1) Moins usité que *vui*. — 2) *càntir*. — 3) *no em portis*.

---

mẹz ḷụ ḅụḷ[1] ẹ ṭuọsụs fẹ́t,
kọ́m mẹz ẹspẹuansəz mọrtəs:
kụán dẹ tụn ẹmọr tḭ́ṅ sẹ́t,
kantə[2] sẹns- aigụə nọ́ m pọrtəs.[3]

mẹz áḭ! nọ́, nọ́ m ẹtẹṅgạụ,
ụ́ḷz dẹ sẹ́ḷ, ḷaḅḭz dẹ rọ·zə:
já k ẹ́ dẹ sẹ́ ḅọstuẹ -skḷ́ạụ,
ḷaḅḭz ḭ ụ́ḷs, nọ́ m ẹtẹṅgạụ.
ḅọstuə dọḷz mẹntḭ mẹ pḷạụ,
sḭ nọ́ m dụnẹw ạḷ́tuə kọ·zə:
mẹntḭw ḭ nọ́ m ẹtẹṅgạụ,
ụ́ḷz dẹ sẹ́ḷ, ḷaḅḭz dẹ rọzə!

tẹụdọr ḷouente

1) Moins usité que *ḅụḭ*. — 2) *kantḭ*. — 3) *nọ́ m pọrtis*.

L'APLEC

L'ermita és com un ou atapeïda
de vells, donzelles i minyons, que hi crida
de la sonora esquella lo trillejar festiu:
apar que hi entren,[1] d'aquells cims i planes,
amb lo jovent, totes les flors boscanes,
sols per besar les plantes al sant que aquí els somriu.

Colliren a faldades, les donzelles,
pèsols d'olor, violes i roselles;
i, al veure dins lo temple lo cavaller gentil,
entre ell i Sant Martí les comparteixen,
i a ruixades al front les hi espargeixen,
com en lo front dels arbres fruiters el mes d'abril.

1) *que hi entrin.*

---

l ɛplɛkk

l ɛrmit- ɛ́s kɔm ʊn ɔ́ʊ ɛtɛpɛ́idə
dɛ́ bɛ́lz, dʊnzɛ́ləz í mínɔns, kə í kʌ́idə
dɛ́ lɛ́ sʊ́nɔʌ- ɛskɛ́lə lʊ́ tʌ́illɛja fɛstiʊ́:
ɛpar kɛ́ y ɛntʌ́ən,[1] d ɛ́kɛ́l sʊ́mz í planəs,
ɛm lʊ́ jʊ́bɛn, tɔ́təz lɛ́s flɔ́z bʊskanəs,
sɔ́ls pɛ́r bɛ́za lɛ́s plantəz ɛ́l sán k ɛ́kí ls sʊ́mriʊ́.

kʊ́liʌən ɛ́ fɛ́ldadəz, lɛ́z dʊnzɛ́lɔs
pɛ́ˑzʊ́lz d ʊ́lɔ, bíɔ́ləz í rʊ́zɛ́lɔs;
y ɛ́l bɛ́ʊʌə dinz lʊ́ tɛmplə lʊ́ kɛ́bɛ́lɛ́ jɛntil,
ɛntʌ- ɛ́l í san mɛ́rtí lɛ́s kʊmpɛ́rtɛ́ɛən,
y ɛ́ rʊ́ɛadəz ɛ́l fʌ́ɔ́n lɛ́z í ɛ́spɛ́rjɛ́ɛən,
kɔm ɛ́n lʊ́ fʌ́ɔ́n dɛ́lz abʌəz fʌʊ́ilɛz lʊ́ mɛ́z d ɛ́bʌil.

1) *kɛ́ y ɛntʌ́in.*

Avui s'escau l'aplec a l'ermitatge:
endiumenjats hi van, en romiatge,
pagesos i artigaires, pastors i cavallers;
i a Sant Martí quiscun[1] un dó[2] demana,
un dó que els concedeix de bona gana:
als camps bones anyades, infants a ses mullers.

Les nines i donzells no preguen gaire,
que els tempta, omplint de melodíes l'aire,
la verda cornamusa, que s'infla sota un pi;
lo fluviol espignador refila,
i al floret de donzelles que desfila
marcant va la cadencia lo cop del tamborí.

1) *cada u, cadascú.* — 2) Variante au lieu de *dò.*

---

*ębuị sęskạu lęplęk ę lęrmita
ə:*
ęndịumęnjadd ị bán ęn rumịaj̊j̊ə,
pęję·zụz ị ęrtịgaịuəs, pęstọz ị kębęlęs,
y ę san męrtị kịskụn[1] ụn dọ[2] dęmanə,
ụn dọ kę ls kụnsędęj dę bọnə ganə:
ęls kámz bọnəz ęnadəz, ịmfanz ę sęz mulęs.

lęz nịnəz ị dụnzęlz nọ puegən gaịuə,
kę ls tęmtə, ụmplịn dę męlụdịəz laịuə,
lę bęrdə kòrnęmụ·zə, kę s ịmflə sọtę ụm pị;
lụ flụbịol ęspịnnędọ rętịlə,
y ęl flụued dę dụnzęləs kę dęsfịlə,
męrkan bá lę kędęnsịə lụ kọb dęl tęmbụuị.

1) *kàdęụ́, kàdęskụ́.* — 2) Variante au lieu de *dọ́.*

Los passarells ne tenen gelosía,
i trenen ses cançons amb l'armonía;
la tórtora hi barreja son plor enyoradiç,
piteja lo pinçà, canta l'alosa,
i, eco del cel, lo rossinyol hi glosa
angèliques passades que ha après al Paradís.

Hi barreja sa música, o sa nota,
de l'aigua el rajolí, la que degota
dels arbres a la prada com perla en un mantell;
los tells, que el bes de l'aire fa remoure,
flors nevades i roses deixen ploure,
que cullen a trenc d'alba les nines del castell.

Prop d'aón se capdella i descapdella
lo contra-pas, sota una arcada bella,
la font del comte raja del cor d'un boix joliu;

---

lus pesełełz ne tenən jełuziə,
i tełenən ses kensonz em łermuniə;
łe tortułə i berə·jə sum płół eułełdis,
pitə·jə łu pinsa, kantə łeło·zə,
y eku dełsełłu rusiułł i gło·zə
eujełikəs pesedəs k á· płéz eł pełełdis.

i berə·jə se múzikę, u se notə,
de łaigueł rejułi, łe ke degotə
dełz abłəz e łe pładə kom perł- en um mentełł;
łus téłs, keł béz de łaiłə fá remołłə,
fłóz nebadəz i rosəz decən płołłə,
ke kułən e tłéń dałbə łez ninəz dełł kestełł.

płób d eon se kebdełə i deskebdełə
łu kòntłepás, sot- ún- erkadə bełə,
łe fón dełł komtə ra·jə dełł kór d um bój jułiu;

los trèmols, àlbers i lladerns que abeura
ombra li fan d'un cortinatge d'eura
que atravessar no poden los raigs del sol d'istiu.

Los dos comtes s'asseuen a la molsa,
lligats pels sons i melodía dolça;
Gentil plantat a l'ombra se queda d'un auró,
mirant els qui la música destría
i encadena uns amb altres l'harmonía,
com lliga les idees ardenta inspiració.

Encaixen los fadrins amb les donzelles,
les parelles galants amb les parelles,
flors que l'amor enfila per fer-se'n un collar:
quan la viventa roda és acabada,
suau, majestuosa, acompassada,
a l'aire de la música comença de rodar.

Canigó JACINTO VERDAGUER

---

lus tɹemulz, albəz i ledɛrns kɛbɛuɹə
ombɹə li fán dun kurtinaĵĵə dɛuɹə
kɛtɹɛbɛsa no podən lu ṙáid dɛl sól distiu.

luz dos komtə sɛsɛwən ɛn lɛ molsə,
ligat pɛl sonz i mɛludiə dolsə;
jəntil plɛntat ɛ lombɹə sɛ kɛdə dun ɛuɹo,
miɹan ɛls ki lɛ múzikə dɛstɹiə
y ɛñkɛdɛnɛ unz ɛmb altɹəz lɛrmuniə,
kom ligə lɛz idɛəz ɛrdɛntə inspiɹɛsio.

ɛñkacən lus ĵɛdɹinz ɛm lɛz dunzɛləs,
lɛs pɛɹɛləz gɛlanz ɛm lɛs pɛɹɛləs,
flós kɛ lɛmoɹ ɛmfilə pɛr fɛrsən uñ kula:
kuán lɛ bibɛntə ṙód- ɛz ɛkɛbadə,
suau, mɛjɛstuo·z-, ɛkumpɛsadə,
ɛl aiɹə dɛ lɛ múzikə kumɛnsə dɛ ṙuda.

kɛnigo *jɛsintu bɛrdɛgɛ*

LA LLEGENDA DEL PARE I EL FILL

Una vegada era un fill que, cansat de tenir son pare a casa sempre malaltiç, el portava a l'hospital a coll-i-bè.

Pel camí va reposar, i el seu pare llavores que diu:

— Ai, Senyor! jo també vaig reposar aquí quan hi duia al meu pare!

El fill, al sentir això, diu:

— Pare, entornem's-en, que el meu fill també m'hi duría a mi.

I sempre més el va servir bé.

Del *Rondallari Català* d'en PAU BERTRÀN I BROS

---

lę lęjendə dęl pare y ęl fil

unə bęgadę ęrę um fil kę kęnsad dę tęni sum pár- ę ka·zə, sęmpre męlęltis, ęl purtab- ę l uspital ę kòlibę.

pęl kęmi bá rępuza, y ęl sęu pare lębores kę diu:

— á·i, sęuo! jó tęmbę baj rępuza· -ki kuan i duyę l męu pare!

ęl fil, ęl sęnti ęco, diu:

— pare, ęnturnęmzən, kę l męu fil tęmbę m i duri·- ę mi.

i sęmpre méz ęl bá sęrbi bę.

dęl rundęlari kętęla d ęm páu bęrtuan i bros

EL DÒ DE NOSTRE SENYOR

Una vegada Nostre Senyor i Sant Pere van demanar acolliment en una casa de pagès, i els van servir molt bé.

En aquella casa només teníen un fill, i l'estimaven tant, que tots feien el que ell volía i només estaven per ell.

A l'endemà dematí, Nostre Senyor i Sant Pere van marxar molt contents i agraïts, i, al ser un troç enllà, Sant Pere va dir:

— Senyor, hem tingut un descuit : tan bé que se'ns han portat en aquesta casa, i no els hem fet cap dò.

— Sí que els en he fet un.

— Ah! sí? Quin és? quin és?

— Ara se'ls acaba de morir el fill.

— Això és el dò?

— Això! l'estimaven massa.

(Del mateix *Rondallari*)

ęl dǫ dę nǫstɹə sęʋǫ

ʉnə bęgadə, nǫstɹə sęʋǫ ɻ sám pęɹə bán dęmęna• -kʉlɻmęn ęn ʉnə ka•zə dę pęjęz, ɻ ęlz bán sęrbɻ mǫl bę.

ęn ękęlə ka•zə nǫ més tęniən ʉm fɻl, ɻ l ęstɻmabən tán, kę tǫt fęyən ęl k ęl bʉliə, ɻ nǫ méz ęstabən pęɹ ęl.

ę l ęndęma dęmętɻ, nǫstɹə sęʋǫ ɻ sám pęɹə bán męrca mǫl kʉntęnz ɻ ęgɹęitɻ, y ęl sę ʉn tɹǫz ęʋla sám pęɹə ba dɻ:

— sęʋǫ, ęm tɻŋgʉt ʉn dęskʉɻt : tán bę kę sę nz án pʉrtat ękęstə ka•sə ɻ nǫ lz ęm fęt káb dǫ.

— sɻ kę lz ęn ę fęt ʉ́n.

— á! sɻ? kɻn ęs? kɻn ęs?

— aɹə sę lz ękabə dę mʉɹɻ l fɻl.

— ęęǫ -z ęl dǫ?

— ęęǫ! l ęstɻmabən masə.

(dęl mętej rʉndęlaɹɻ)

PROVERBIS

Quan surt el sol surt per tot-hom.
Aigua d'abril cada gota en val mil.
Pel maig cada dia un raig.
Les costums arrelen més que els roures.
Una flor no fa istiu, ni dugues primavera.
Barca parada no guanya nòlits.
La veritat sempre sura.
Feina feta no té destorb.
No és or tot lo que lluu.
Com més amics més clars.
Qui tira pedretes tira amoretes.
Una ànima sola ni canta ni plora.

---

pɹuʊ̀ɐrʊ̀ɨs

kuan súrt ɐl sɔ́l súr pɐr tutɔm.
aiguə d ɐʊ̀ɹɨl kadə gotɐ n bɔ́l mɨl.
pɐl máɛ̀ kadə diɐ un ráɛ̀ɛ̀.
lɐs kustúmz ɐrɐlən més kɐ l rɔuɹəs.
unə flɔ́ nɔ fá istiu, nɨ dugəs pɹɨmɐʊ̀ɐɹə.
barkə pɐɹadə nɔ guavə nɔlɨtɨ.
lɐ ʊ̀ɐɹitat sɐmpɹə suɹə.
fɐinə fɐtə nɔ tɐ̀ dɐstɔrp.
nɔ́ ɛ́z ɔ́r tɔ́d lu kɐ lú.
kɔm méz ɐmigz més klás.
kɨ tiɹə pɐdɹɐtəs tiu- ɐmuɹɐtəs.
un- animə sɔlə nɨ kantə nɨ plɔɹə.

ENDEVINALLES

Què és allò que com més fresc és, més calent és? (El pa.)

Una capseta blanca
que s'obre i no es tanca. (L'ou.)

Vola i no té ales,
pica i no té bec. (L'espurna.)

Tres que en van,
tres que en vénen,
tres que en la paret se tenen;
tres que en baixen,
tres que en pesquen,
tres que en pugen l'aigua fresca. (Els catúfols.)

ẹndẹbịnaḷəs

kẹ́ˑz ẹḷọ kẹ kọm mẹ́s ɟɹẹ́sk ẹ́s, mẹ́s kẹḷẹn ẹ́s? (ẹḷ pá.)

ụnə kẹpsẹtə b̌ḷaṅkə
kẹ sọb̌ɹə ị nọs taṅkə. (ḷ ọụ.)

bọḷə ị nọ́ tẹ ạḷəs,
pịkə ị nọ́ tẹ b̌ẹ́kk. (ḷ ẹspụrnə.)

tɹẹ́s kẹn bán,
tɹẹ́s kẹn bẹnən,
tɹẹ́s kẹn ḷẹ pẹɹẹt sẹ tẹnən;
tɹẹs kẹn bacən,
tɹẹ́s kẹn pẹskən,
tɹẹ́s kẹn pụˑjən l aiguə ɟɹẹskə. (ẹḷs kẹtụfụḷs.)

Quan va al camp
mira a casa;
quan va a casa
mira al camp. (El càvec.)

Una cosa
que per tot se posa
i en lloc fa nosa. (La llum del dia.)

Què és lo que va
hores enllà
sens caminâ? (El camí.)

Què és lo que no es pot anomenar sense rompre-ho?
(El silenci.)

---

kụán bạ -ỉ kám,
mịɹ- ẹ ka·zə;
kụán bá ka·sə,
mịɹ- ẹỉ kám. (ẹỉ kabəkk.)

ụnə kọ·zə
kẹ pẹr tọ́t sẹ pọ·zə
y ẹụ ḷọ́k fá nọ·zə. (ỉẹ ḷụm dẹỉ diə.)

kẹ́·z ỉụ kẹ bá
ọɹəz ẹụḷa,
sẹ́ns kẹmịna? (ẹỉ kẹmị.)

kẹ́·z ỉụ kẹ nọ s pọ́t ẹnụmẹna sẹnsə rọmpɹẹu? (ẹỉ sịḷẹnsị.)

LA FILADORA

Un pobre pagès tenía una filla:
tenía quinze anys i encara no fila.

Terel-lal-lal-lal-la,
prim-fila, prim-fila.
Terel-lal-lal-lal-la,
prim fila i se'n va.

La nit de Nadal, que és nit d'alegría,
pren filosa i fus, dóna un tom per vila.
N'encontra el galant, el qui ella volía.
— D'on veniu, Joàn? — On aneu, María?
— Vaig al teixidor, que hi tinc pessa ordida.
— Quantes canes hi ha, hermosa María?
Quantes canes hi ha de la pessa ordida?

---

lę filędǫɹə

ụm pǫbɹə pęjęs tęnię ụnə fịlə:
tęnịə kịnz áụz ị ęńkaɹə nǫ fịlə.

tęɹęlḷạl lęl lęl lá,
pɹịm fịlə, pɹịm fịlə.
tęɹęlḷạl lęl lęl lá,
pɹịm fịlə ị sęn bá.

lę nịd dę nędạl, kéz nịd dęlęgɹịə,
pɹęn fịlǫ·zə ị fụ́s, dǫnę ụn tǫm pęr bịlə.
n ęńkǫntɹę l gęlan, ęl kị ęlə bụlịə.
— dón bęnịụ, jụan? — ónt ęnęụ, męɹịə?
— baĵĵ ęl tęęịdǫ, kę ị tịń pęsę ụrdịdə.
— kụantəs kanəz ị á, ęrmǫ·zə męɹịə?
kụantəs kanəz ị á dę lę pęsę ụrdịdə?

— Setze canes té: me'n manquen les quinze.
— Què en farem, del drap? — Llençols i camises.
Del que ens quedarà pararem botiga:
cap més n'hi haurà tan ben proveïda;
i dels retallons vestirem les nines.
La gent me diràn: «Hermosa botiga!»
Jo els hi respondré: «Jo me l'he guarnida.»
— En això quedem, hermosa María.

EL MARINER

A la vora de la mar n'hi ha una donzella
que brodava un mocador que és per la reina,
i quan n'és a mig brodar li manca seda.
Gira els ulls envers la mar[1]: veu una vela;

1) *cap a la mar.*

— sędḍə kanəs tę́: m ęm mańkən ḷęs kịnzə.
— kę n ʃęɹęm, dęḷ dɹáp? — ḷęnsǫḷs ị kęmị·zəs.
dęḷ kę ns kędęɹa pęɹęɹęm bụtịgə:
káb méz nị ęụɹa tán bę́m pɹụbę́ịdə;
ị dęḷ ręṭęḷǫnz bęstịɹęm ḷęz nịnəs.
ḷę ję́n nę dịɹan: «ęrmǫ·zə bụtịgə!»
jǫ́ ḷz ị ręspụndɹę: «jǫ́ mę ḷ ę gụęrnịdə.»
— ęn ęęǫ kędęm, ęrmǫ·zə męɹịə.

ęḷ męɹịnę

ę ḷę bǫɹə dę ḷę már n ị á ụnə dụnzęḷə
kę bɹụdaḃę ụm mụkędǫ k ę́s pęr ḷę ręịnə;
ị kụan n ę́z ę mị́ʃ̌ bɹụ́da ḷị mańkə sędə.
jịɹę ḷz ụ́ḷz ęmbęrz ḷę már[1], bę́·- ụnə bęḷə;

1) *káp ę ḷę már.*

veu venir un galiot tot vora terra.
— Mariner, bon mariner que en porteu seda?
— De quin color la voleu? blanca o vermella?
— Vermelleta la vull jo, que és millor seda;
vermelleta la vull jo, que és per la reina.
— Pugeu adalt de la nau: triareu d'ella.
— Ai, no! que no hi puc pujar: no tinc moneda:
lo meu pare té les claus de l'arquimesa.
— No quedeu per diners, no: prou fio d'ella. —
La donzella entra a la nau: tria la seda.
Mentres va mercadejant la nau pren vela.
Mariner es posa a cantar cançons novelles.
Amb el cant del mariner s'és dormideta,
i amb el soroll de la mar ella es desperta.
Quan ella s'ha despertat ja no en veu terra:
la nau és en alta mar, pel mar navega.
— Mariner, bon mariner: torneu-me en terra,

---

bẹ́u̯ b̄ẹnị u̯ṅ gẹ̀ḷị̣ọ tọ́d bọɹə tẹ·r̄ə.
— mẹɹịnẹ, bọ́m mẹɹịnẹ, kẹ n pụrlẹu̯ sẹdə?
— dẹ kịṅ kụlọ lẹ bụlẹu̯? blaṅkẹ u̯ b̄ẹrmẹḷə?
— bẹrmẹḷẹtə ḷẹ b̄ụị jọ́, k ẹ́z mịḷọ sẹdə;
bẹrmẹḷẹtə ḷẹ b̄ụị jọ́, k ẹ́s pẹr ḷẹ r̄ẹịnə.
— pụjẹw ẹ dạ̀l dẹ ḷẹ nạ́u̯: tụịẹɹẹu̯ d ẹḷə.
— ái, nọ́! kẹ nọ ị́ pụ́k pụja: nọ tịṅ mụnẹdə:
ḷụ mẹu̯ pạɹə tẹ́ ḷẹs klạ́uz dẹ ḷ ẹrkịmẹ·zə.
— nọ kẹdẹu̯ pẹr dịnẹz, nọ́: pɹọ́u̯ fịu̯ d ẹḷə. —
ḷẹ dụnzẹḷẹ ẹ́ntɹ- ẹ ḷẹ nạ́u̯: tụịə ḷẹ sẹdə.
mẹntɹəz b̂á mẹrkẹdẹjan ḷẹ nạ́u̯ pɹẹ́n bẹḷə.
mẹɹịnẹ s pọ́·z- ẹ kẹnta kẹnsọnz nụb̄ẹḷəs.
ẹmb ẹḷ kán dẹḷ mẹɹịnẹ s ẹ́z dụrmịdẹtə,
y ẹmb ẹḷ sụɹọḷ dẹ ḷẹ máɹ ẹḷa z dẹspẹrtə.
kụẹn ẹḷə s ẹ dẹspẹrtad ja nọ n bẹu̯ tẹ·r̄ə:
ḷẹ nạ́u̯ ẹz ẹn ạltə már, pẹḷ már nẹb̄ẹgə.
— mẹɹịnẹ, bọ́m mẹɹịnẹ: tụrnẹu̯mẹ n tẹ·r̄ə,

que los aires de la mar me'n donen pena.
— Això sí que no ho faré, que heu de ser meva:
set anys ha que vaig pel mar per vós, donzella:
cent lleugues dins de la mar, lluny de la terra.
— De tres germanes que som, só la més bella:
l'una en porta vestit d'or, l'altra de seda,
i jo, pobreta de mi, de sargil negre;
l'una és casada amb un duc, l'altra és princesa,
i jo, pobreta de mi, só marinera.
— No sou marinera, no, que en sereu reina,
que jo só lo fill del rei de l'Anglaterra.

---

kę ḷuz aiuəz dę ḷę már mę n dǫnən pęnə.
ęeǫ sị kę nǫ́ ụ ję́uę, kę́ụ dę sę́ mębə:
sęt áụz á kę ɓaĉ pę̀l már pęr ɓǫ́z, dụnzęḷə:
sę́n ḷęụgəz dịnz dę ḷę már, ḷụ́n dę ḷę tę·rə.
— dę tuę́j jęrmanəs kę sǫ́m, sǫ́ ḷę męz ɓęḷə:
ḷ ụnə n pǫrtə ɓęstịd d ǫ́r, ḷ ạḷtuə dę sędə,
ị jǫ́, pụɓuętə dę mị, dę sęrjịl nęguę;
ḷ ụnę ęs kęzad ęmb ụn dụk, ḷ ạḷtuę ęs pụịnsę·zə,
ị jǫ́, pụɓuętə dę mị, sǫ́ męuịnęuə,
— nǫ sǫ́ụ męuịnęuə, nǫ́, kę n sęuęụ rę̄ịnə,
kę jǫ́ sǫ́ ḷụ ję́ḷ dę̀l rę̄ị dę ḷ ęṅgḷętę·rə.

TABLE

		Pages
		5
I.	Definition et classification des sons	9
	A. — Voyelles	9
	B. — Consonnes	12
II.	Prononciation du Catalan	18
	A. — Exemples des voyelles	18
	B. — Exemples de diphtongues	19
	C. — Exemples de triphtongues	22
	D. — Exemples de consonnes	23
III.	Transcriptions phonétiques	29
	El parenostre	29
	* * * : María Mercè Arteaga Santos	30
	* * * : María Mercè Arteaga Santos	31
	Excelsior (*Verger de les Galanies*) : Josep Carner	32
	Humils catalanes (*Según Llibre de Sonets*) : Josep Carner	34
	Foc nou, acte III, escena 6 : Ignasi Iglesias	35
	Vida enrera (*Solitut*) : Víctor Català	38
	La Basarda (*Marines i boscatges*) : Joaquim Ruyra	39
	Vagant per la muntanya (*Croquis pirenencs*) : Jaume Massó Torrents	40
	* (*Novel·lística popular*) : Rossendo Serra i Pagès	42
	Ell parla (*Poesies : Claror*) : Joàn Maragall	44
	* * * (*Catalonia : Catalunya trilingüe*) : J. Cases Carbó	47
	Cala gentil (*Poesies*) : Miquel Costa i Llobera	49
	* * * (*Els sots feréstecs*, X) : Raimón Casellas	52
	Messidor (*Odes serenes*) : Apeles Mestres	54
	* (*Luliana*, preludi) : Apeles Mestres	55
	Tristes (*Poesies*) : Angel Guimerà	56
	* * * (*L'Escanya-pobres*, III) : Narcís Oller	59

Pages

* * * (*Quadros populars : La festa major*) : E. VILANOVA. 60
Los dos vells (*Poesies*) : FREDERIC SOLER 62
* * * (*Llibre de la Mort : Llibret d'Aniversaris*) : M. AGUILÓ. 65
* * * (*Romancer popular*, Pròleg) : M. AGUILÓ 66
Cançoneta amorosa : TEODOR LLORENTE. 67
L'Aplec (*Canigó*) : JACINTO VERDAGUER. 70
La llegenda del pare i el fill (Del *Rondallari Català* d'en PAU BERTRÀN I BROS) 74
El dò de Nostre Senyor (Del mateix *Rondallari*) . . . 75
Proverbis 76
Endevinalles 77
La Filadora 79
El Mariner. 80

85

PUBLICACIONS

DEL

INSTITUT D'ESTUDIS CATALANS

SECCIÓ FILOLÒGICA

Ptes.

Butlletí de Dialectología Catalana.

Vol. I (abril-desembre 1913) 3
» II (gener-juny 1914) . . . . . 1'50
» II (juliol-desembre 1914) 2

BIBLIOTECA FILOLÒGICA:

I. — **Documents en vulgar per a l'estudi de la llengua** (segles XI, XII & XIII), per MN. PERE PUJOL. 2

II. — **Die Mundart von Alacant. — Beitrag zur Kenntnis des Valencianischen,** von DR. PERE BARNILS GIOL . . 4

III. — **Diccionari Aguiló.** Fascicle I 4

IV. — **La frontera catalano-aragonesa,** I, per ANTONI GRIERA 5

V. — **Textes catalans avec leur transcription phonétique,** par J. ARTEAGA PEREIRA 4

Himnes Homèrics. Traducció en vers de JOAN MARAGALL i text grec amb la traducció literal de P. BOSCH GIMPERA.

Un vol. de IV-262 pàgines 5
Edició en paper de fil de 50 exemplars 15

Normes ortogràfiques . . . . . 0'10

Ptes.

En dipòsit:

Primer Congrés Internacional de la Llengua Catalana. Barcelona, 1908 5

SECCIÓ HISTÒRICO-ARQUEOLÒGICA

Anuaris de l'Institut d'Estudis Catalans.

Anuari MCMVII 30
Anuari MCMVIII 30
Anuari MCMIX-X 30
Anuari MCMXI-XII 30

Les Pintures Murals Catalanes.

Fascicle I. — Pedret. 10
» II. — Sant Martí de Fenollar i Sant Miquel de la Sèu 10
Fascicle III. — Tahull i Bohí, Santa María d'Aneu i Sant Pere del Burgal 10

Les Monedes Catalanes, per JOAQUIM BOTET I SISÓ.

Volum I. 10
» II. 12
» III i darrer 20

Documents per l'Historia de la Cultura Catalana Mig-eval, publicats per A. RUBIÓ I LLUCH.

Volum I, contenint més de 500 documents 16

L'Arquitectura Romànica a Catalunya, per J. PUIG I CADAFALCH, A. DE FALGUERA I J. GODAY.

Volum I. — Precedents : L'Arquitectura romana; l'Arquitectura cristiana prerromànica 20
Volum II. — Des del segle IX a les darreries del segle XI. 25

Les Obres d'Auzias March. Edició crítica en vista de tots els manuscrits i totes les edicions, per AMADEU PAGÈS.

Volum I. — Introducció. Text de les poesíes I-LXXIV. 12
» II i darrer. — Poesíes LXXV-CXXVIII. . . . 12

Ptes.

En dipòsit:

Catàlech de la Biblioteca Musical de la Diputació de Barcelona, per FELIP PEDRELL. (2 vols.) 65

SECCIÓ DE CIENCIES

Arxius. Any I, fascicles I, II i III, cada un 4
» II, fascicles I, II i III, cada un 4

Flora de Catalunya, per J. CADEVALL i ANGEL SALLENT.
Fascicle I. 5
» II. 5

Treballs de la Societat de Biología, publicats sota la direcció d'A. PI SUNYER. Volum I, 1913 10

BIBLIOTECA DE CATALUNYA

Butlletí de la Biblioteca de Catalunya.
Any I, núm. 1 (gener-abril). . . . . 1'50
núm. 2 (maig-agost) 3

En premsa:

«Diccionari Aguiló» Fascicle II.

L'Inchiesta del San Graal.

El Gènesi, traducció de l'hebreu per MN. FREDERIC CLASCAR.

En preparació:

Vocabulari Ortogràfic de la Llengua Catalana.

Sobre la musicalitat del català. Estudi psicològico-lingüístic de E. WAIBLINGER.

Revisió de Fonètica Catalana, de P. BARNILS.

Problemes Fonològics del Català, de P. BARNILS.

La Llengua en la Crònica del Rei En Jaume, estudis filològics de M. DE MONTOLIU.

La frontera catalano-aragonesa, II, de ANTONI GRIERA.

Crestomatía Catalana, de R. d'ALÒS.

Recull de Documents de l'època comtal, de F. MARTORELL.

Edició crítica de les obres de Bernat Metge, de LL. NICOLAU.

*

La Biblia Catalana, treta de les antigues versions dels segles XIV.è i XV.è, per RAMÓN D'ALÒS.

Volum I. — Gènesi, Exode, Levític Nombres, Deuteronomi i Josuè. (Text de Londres.)

Els Segells Catalans, per FERRÁN DE SEGARRA.

Itinerari del Rei en Jaume el Conqueridor, per J. MIRET I SANS.

Crònica dels Comtes de Barcelona i dels Reis d'Aragó, per L. BARRAU-DIHIGO i J. MASSÓ TORRENTS.

Malacología de Catalunya, per ARTUR BOFILL POCH i J. DE CHÍA.

BINDING LIST MAR 1 1930

PC
3829
A77

Arteaga y Pereira, José María
Textes catalans avec leur transcription phonétique

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY